

Ч. 3-4 (140-141) Р. XXXII

Wasył Suszko
Aufham 22, Tel. 08444/619
8069 Schweitenkirchen

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Ч.3-4/140-141/ РІК 1978 ТРАВЕНЬ-СЕРПЕНЬ

1978

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE– bimestriel

Revue de Jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel.: 734.04.82

КРАПОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія:
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-trent, Derby's

Австралія
Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribyrnong 3032, Vic.

Аргентина
W. Zastawnyj
Soler 5039
Buenos Aires

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Гайдамаха

Редакційне листування й матеріяли
надсилати на адресу Редакції.

Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ
при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1978 РІК

КРАЇНИ:	ОДНЕ ЧИСЛО:		РІЧНО:	В ПІСЛЯПЛАТІ:	
ЗСА	дол.	2.00	дол.	10.00	дол. 11.00
КАНАДА	дол.	2.00	дол.	10.00	дол. 11.00
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	0.80	ф.ст.	4.00	ф.ст. 4.40
АВСТРАЛІЯ	дол.	2.00	дол.	10.00	дол. 11.00
БЕЛЬГІЯ	бфр.	60.00	бфр.	300.00	бфр. 330.00
ФРАНЦІЯ	ффр.	8.00	ффр.	40.00	ффр. 44.00
НІМЕЧЧИНА	н.м.	4.00	н.м.	20.00	н.м. 22.00
АВСТРІЯ	шіл.	25.00	шіл.	125.00	шіл. 140.00
АРГЕНТИНА	пезо	200.00	пезо	900.00	пезо 1000.-
БРАЗИЛІЯ	круз.	10.00	круз.	50.00	круз. 55.00

ПЕРЕД ХІ-ІМ КОНГРЕСОМ СУМ

П'ятилітня каденція Центральної Управи СУМ добігає до свого кінця і в листопаді цього року знова їдуться делегати з усіх країн світу, де діє наша Спілька, щоб зробити перегляд пройденого етапу праці, вибрати нові Центральні Органи СУМ і намітити дальші шляхи праці і росту нашої молодечої організації.

Х-ий Світовий Конгрес СУМ з 1973 р., що відбувся в часі 2-го Конгресу СКВУ в Торонто, обговорив і вирішив чимало питань для практичної праці цілої Спільки. Деякі питання залишились, однак, відкритими і їх намагалися розв'язувати в ході самої праці виконні органи СУМ на всіх щаблях нашої організаційної структури. За тих п'ять років вирінули також нові проблеми і ускладнення, які муситимуть бути предметом розгляду на Конгресі, разом з тими, що повторяються, але вимагають нового підходу і нових рішень.

За останніх п'ять років зайшли деякі зміни, як в Україні, так і серед нашої спільноти у вільному світі. В Україні, після масових арештів з 1972 року процес русифікації і національно-релігійних утисків досягнув свого вершка. Гельсінкський договір, що його підписав разом з 35 іншими державами також ССРСР, виявився ще одним суцільним обманом з боку советського імперіяльного режиму. Мав він, однак, ту позитивну властивість, що розбудив у народі надії та потребу захищатися перед насильством і сваволею можновладців. Створені групи захисту Гельсінкських домовлень виявили перед світом і своїм власним народом поставу неустрашимості, небувалої мужності та послідовності у своїх актах. З другого боку, діяв постійно Морозів «бумеранг», що із тюрем, катівень і заслання вдаряв по самих основах рабовласницької системи і її носіїв – московських сатрапів та їх національних підлабузників. З великою силою почали проявлятися також релігійні духові сили і то також за рахунок навернених колишніх марксистів. Значно посилилась теж російська імперіялістична еміграція при помочі «видворених» десидентів, яких найбільшим речником став Солженіцин та група згуртованих одиниць навколо журналу «Континент» в Парижі. Появляються також між ними «білі круки» /Синявін і ін./, що станули на становищі розділу ССРСР на національні держави, в тому й Україна.

Українська еміграція дістала підсилення двома іменами: Л. Плющ і ген. П. Григоренко. Перший вніс серед нашої еміграції при всіх своїх позитивах розкривання правди про советський режим, також негативний розкладовий момент марксистської орієнтації, яка заторкнула частину політично невиробленої української молоді, даючи поштовх до активізації її на суспільно-політичному горизонті українського еміграційного життя. Іншої духової структури є ген. Петро Григоренко, відомий борець за права кримських татар, який

станув на чисто національному українському ґрунті, не пов'язуючи його з ідеологією марксизму, а захищаючи українську духовність з її віковою культурою і правом на державну незалежність України. Видатний член Української Гельсінкської Групи, військовик і людина – борець за Правду, ген. П. Григоренко як син українського Народу обіцяє всі свої сили віддати на службу українській справі, що й видно з його прилюдних виступів в обороні переслідуваних і безправно суджених українців і чужинців в ССРСР. До цих двох «видворених» з ССРСР українців треба долучити певну частину жидів з України, чи з інших частин ССРСР, ознайомлених в концтаборах з українськими борцями, та їх ідеями. які всупереч частині українофобсько наставленому жидівству, відважно виступають перед зовнішнім світом в обороні прав України, тавруючи русифікацію і переслідування українців і жидів окупаційним режимом в Україні.

Внутрішнє положення української еміграції в міжчасі еволювало в напрямі ідейного скріплення національно-революційними процесами в Україні, а рівночасно улягало дальшому послабленні з причин асиміляційних процесів з одного боку, а на відтинку дорослої молоді, через інфільтрацію лівизни, з другого боку. Ці два процеси на довшу мету є найбільш небезпечними й алярмуючими, бо заторкають кількісну і якісну сторінку української діаспори. Коли до того додати послаблення на відтинку наших традиційних Церков, де втрати священників–патріотів, що вимирають, нема ким у відповідній мірі і якості заступити, а де помітний виразний вплив чужих Церков по лінії «ватиканізації», чи «екуменізації», то постає занепокоюча картина нашого завтра. Очевидно, що більшість тих проблем, як культура, шкільництво, суспільна опіка, оборона людських і національних прав будуть предметом нарад Світового Конгресу Вільних Українців, але Конгрес СУМ не може абстрагуватися в своїх нарадах від решти суспільної і політичної проблематики, яка творить довкілля і атмосферу виховної і суспільно–політичної діяльності молодечої організації, якою є наша Спілка. Ми діємо на тлі цілості наших суспільно–політичних відносин і чужого довкілля, а також світового міжнародно–політичного положення.

В світлі повище сказаного, Конгрес СУМ має дати в першу чергу відповідь наскільки ці фактори йдуть по лінії нашого Виховного Ідеалу, а де є небезпека звихнення цього ідеалу, чи непроходимі перешкоди для його здійснення. Треба з натиском підкреслити, що ніякі чужі міражі й фата моргани не сміють притемнити нам нашого ідеалу, що спочиває на традиційних сильних основах служіння Богові й Україні. Тому Конгрес СУМ в ніякій мірі не збирається ревідувати Виховного Ідеалу СУМ, а може тільки ревідувати шляхи і засоби, які виявляються невиспачаючі для успішного його здійснення, чи наближення до нього.

Згадані тут зовнішні чинники, мають і перечно свій вплив на нашу дію, є у великій мірі від нас незалежні, але наша постава до них мусить бути завжди активна. В той спосіб матимем хоч у якійсь мірі можливість впливати в корисному для нашої справи напрямі. Питання зовнішнього порядку муситимуть без сумніву розглядатися на форумі Конгресу і вони майже повністю входять у засяг дії Стягу Дружинників-Міжнародників, а також в деякій мірі Суспільників і Культурників. Але цілість нашого Стягу Дружинників є виставлена тепер на пробу в чисто світоглядній, ідеологічній площині, у стику з зовнішнім світом, який намагається просякнути нас матеріялістичними переннями і позбавити нас питомого нам ідеалістичного світосприймання. Ця проба є незвичайно трудна і неменш делікатна поскільки йдеться про високошкільну площину, з якої чужі сили намагаються в формі т. зв. науки індоктринувати студіюючу молодь. Не розбираючись добре в теоретичному лабіринті соціо-ї політо-логії, підкріпленого марксистським і спорідненим з ним вченням в ділянці економії, історії й філософії, молоді студенти навіть часто захоплюються тими ідеями і приймають їх за свої. З того виникає велика шкода й небезпека, бо в нашому випадку створюються внутрішні фронти, які абсорбуватимуть чимало суспільної енергії для самопоборювання, замість використати її проти властивого ворога.

Центральна Управа СУМ, яка стрінулась з цим питанням на протязі звітної каденції, зразу прийняла рішення остерегти нашу молодь перед скритою небезпкою, а рівночасно випрацювала плян протидії, створюючи Інститут Суспільно Політичної Освіти /ІСПО/ зі студійною програмою в ділянці розвитку суспільно-політичної думки в Україні, яка має дати сформованих політично одиниць з національними критеріями думання і поступування та дії. Така освіта потрібна кожній українській інтелектуально сформованій одиниці, в якій професії вона не була б затруднена. Тому ця програма мусіла бути трактована як пріоритетна, залишаючи децю на боці спеціалізацію в ділянках заінтересування Дружинників СУМ, яка може прийти щойно на базі добре сформованої політичної думки. Потреба такої постановки праці серед Дружинників була загально схвалена й одобрена, але з неї скористало тільки невелике відносно число Дружинників СУМ. Причини такого стану, як також покращання системи вишколу є черговою невідкладною справою над якою Конгрес матиме застановитись. Розуміється, доводо розгляданий, критикований і справлюваний Правильних Дружин СУМ мусить вкінці увійти в життя, як це сталося з Правильником Юнацтва СУМ. Його треба розглядати як найширші рямці, в яких має проходити самовиховання, освіта й духовна формація Дружинника СУМ, як повноцінного члена СУМ і української спільноти. Предметом розгляду Конгресу має бути радше

сама техніка й уточнення конкретної програми праці Дружинників, а не теоретичні заложення, які впливають з прийнятого нашою Спілкою Виховного Ідеалу.

Та чи не найважливішою проблемою стане перед Конгресом питання дальшої виховної праці з юнацтвом СУМ. Здавалось би, що це питання є радше питанням рутини, поскільки вона ведеться вже роками і в парі з цим йде постійний вишкіл виховних кадрів. Так, однак, не є з уваги на демографічні, структуральні й організаційні причини і перешкоди, крім названої вище загальної причини поглибленого асиміляційного процесу, що чимдалі, то стає більш дошкульний.

Одне слово, відтинок виховної праці з юнацтвом мусить бути передуманий у цілій своїй ширині й структурі. Проблему демографічного спаду природного приросту прийдеться розглядати, як чинник спонукаючий до інтенсивнішої праці серед спільноти по лінії якнайповнішого охоплення дітвори юнацького віку в організовані лави виховної організації молоді. Родина, церква, школа, суспільні установи є тим ланцюгом, який має бути тісно пов'язаний з молодечою організацією, як по лінії плекання публічної opinio, так і самого виховного процесу. Це зумовляє також кращу координацію різних виховних молодечих організацій, між якими мусить бути співпраця, обмін досвідом та взаємостимулююча праця. Вкінці наше суспільство мусить дати до розпорядимості молодечих організацій більше фінансових засобів, як це було досі. Неспівмірність засобів із ціллю може довести тільки до знеохочення і до неукіху, навіть якщо не бракує посвяти і жертовності одиниць на службі виховної організації. Це торкається особливо вишколу виховних кадрів, які мусять бути школені і в більшій кількості і особливо з метою мати високої кваліфікації і якості виховників. Є питання також забезпечити тривкість виховної функції, бо дотеперішня практика виявила велику доривочність в праці виховників, що мусить від'ємно відбитися на виховному процесі вихованців. Одним з засобів тривкості праці виховників – це піднесення вартості тієї праці серед членів організації і серед спільноти взагалі. З того моменту, з зацікавлення і вивищення вартості виховної праці, зроджується почуття відповідальності за неї, а тим самим це впливає на поставу самого виховника, що почувається відповідальним за осяги своєї праці не тільки перед собою і своїм організаційним верхником, але також перед суспільством. Тому функцію Виховника треба оточити особливою увагою і поставити її в центрі уваги цілої спільноти. Ця обставина зумовляє також розпрацювання належної методики і виховної програми на рівні вікових фаз, а також в синхронізації зі школою, родиною і оточенням. Для забезпечення успіху в тій важкій і важливій ділянці в умовах чужини потрібно виховного плану на довші роки, хоч би відтак його треба було ревідувати й допасовувати. Доривочність є найбільшим ворогом виховання. Маючи молодих педагогів, сформованих у чужих

школах і забезпечених фаховим знанням, і при тому озброєних українським національним Виховним Ідеологією, ми повинні бути здібні розв'язати нашу виховну проблему в її оптимальних розмірах. На допомогу повинні нам прийти величезної вартості дидактично-педагогічні і психологічно-дослідні твори Професора Григорія Ващенка, що їх має випустити Фундація його імені, а що вже частинно є надруковано заходами ЦУ СУМ.

Немаловажною справою під розгляд Конгресу приходять справа вибору нових керівних органів СУМ та оперативності їхньої праці. Дотеперішня практика показує, що тільки частина вибраних осіб є активна, а частина залишається на статусі дорадчого тіла і перебуває в стані пасивності в часі каденції. Причиною такого стану буває звичайно завелике розпорошення членів керівних органів, а до того брак бюджетових позицій для забезпечення праці в кожній з ділянок праці, за яку відповідає даний член ЦУ СУМ. Практично, це зводиться до праці двох-трьох осіб, з яких одна особа є тільки повністю затрудована і платна за виконувану працю, бо бюджет на більше не дозволяє. Є засідання ЦУ СУМ з частиною членів даного континенту, а також один Пленум в часі каденції між Конгресами. Ця структура й система праці не може бути задовільняюча, бо виконність рішень не має часто покриття в праці й засобах. Звідси негодування й докори, бо не все приходить на час і не все може бути допильноване. Яка ж можлива розв'язка? Якщоб були більші фінансові засоби, то не було б великої проблеми. Можна було б затрудувати кількох кваліфікованих осіб з докладними інструкціями і засягом відповідальності, а ЦУ СУМ мала б час-до-часу сходитися на засідання і приймати звіти та обговорювати положення й плянувати дальшу дію. Та це не є наша дійсність і ледви чи на чужині колись будуть такі умовини, що керівництво СУМ зможе працювати в більш нормальних обставинах. Залишається й надалі актуальна рецепта дотеперішніх Управ – повна самопосвята і відданості праці, не зважаючи на те, чи буде чим її винагородити, чи ні. Все таки якийсь вітальний мінімум мусить бути забезпечений і про те мусить бути також мова на Конгресі. Наша Спілка є вже власником великого матеріального майна, яке не всюди ще є як слід забезпечене й сплачене, але потрібно буде знайти якісь можливості господарення, щоб це майно давало також забезпечення для постійних працівників, які могли б віддавати себе повністю для організаційної праці СУМ.

Оперативність праці центральних органів СУМ це питання затрудження принаймні трьох осіб в одному центрі, праця яких охоплювала б найважливіші три функції: організаційно-координаційну, виховно-вихильну і секретаріат з інформацією та студією. Тут не врахована видавнича ділянка, яка могло б існувати, як окрема референтура, яка не обтяжувала б додатково працю

ЦУ СУМ. Очевидно, що Голова ЦУ СУМ мав би й далі репрезентаційну функцію, а при тому мав би нагляд над виконністю рішень Конгресу, пленумів, чи засідань. Дуже важлива функція під сучасну саме пору припадала б організаційному референтові /який міг би бути також генеральним секретарем/, який мусів би принаймні половину свого часу бути в поїздках по окремих країнах, відвідуючи Осередки КУ СУМ, вишкільні групи та тримаючи руку на живчику цілого організаційного життя Спілки. Тут потрібно великої динаміки й ініціативи, а передовсім живого контакту з членством і громадянством, щоб держати організацію у перманентній дії. Виховно-вишкільна ділянка могла б керуватися Головою ЦВРади, який мусів би спиратися на гурт фахівців, а також Крайові Виховні Ради для координації виховної дії. В його атрибутіях повинен би бути також видавничий сектор для випуску юнацького журналу і виховної та вишкільної літератури. Постійне перебування зі собою, обговорювання біжучих справ, можливість частіших засідань, зробило б ЦУ СУМ оперативним органом Спілки. Це не означає, що число членів ЦУ СУМ мусіло б зводитися до трьох осіб. Ні, воно мусить бути більше. Є думки, щоб залишити, згідно зі статутом, мінімальне число 9 осіб, але ті члени, які не були б zatrudнені в осідку ЦУ СУМ мали б тільки плянуючі і контрольні функції, а працю виконував би штаб zatrudнених осіб. Це вповні відповідало би вимогам оперативності, про яку була мова на останньому Пленумі центральних органів СУМ.

Ціла справа, як виходить, полягає на забезпеченні бюджетом ЦУ СУМ, над яким працює підготовча фінансово-господарська комісія. Прийдеться, отже, змобілізувати господарський сектор нашої Спілки, щоб дати потрібні засоби для праці молодій Центральній Управі СУМ. Очевидно, що досвід в цій ділянці мають переважно довголітні сумівські діячі, яких ми маємо ще доволі багато – це є Сеньйори СУМ. Коли інші молодечі організації завдяки своїм старшим членам і приятелям завдячують своє непогане фінансове забезпечення і господарсько-матеріальне вивінювання, то СУМ ще досі поза малими виїнятками цією формулкою не послуговувався. Чи не належало б і СУМ-ові скористати з цього, що вже поважна частина старшого членства є вільна від обов'язків в Осередках і КУ і фактично задовольняється здебільша пасивним спогляданням праці молодшої генерації. Цей стан належить змінити і привернути активну роль Сеньйоратові СУМ. Ця роль мусіла б бути у виконванні різного рода обов'язків, як вишкільного, так і господарського характеру, а також спеціалізованого в різних ділянках праці. Особливо важливою ділянкою була б мобілізація фінансових засобів для забезпечення праці СУМ на всіх щаблях, а особливо допильнування збору передплат і задовжень за сумівські періодики, розбудову пресфонду, поширення

ПОВІДОМЛЕННЯ ЦУ СУМ

Згідно з рішенням Центральної Управи СУМ від 4 березня 1978 р. і на підставі статуту СУМ

ХІ - й СВІТОВИЙ КОНГРЕС СУМ

відбудеться в днях 17 - 19 листопада 1978 року в Елленвіл, ЗСА, на Оселі СУМ, з наступним порядком нарад:

Перша ділова Сесія:

1. Відкриття Конгресу
2. Вибір Президії
3. Прийняття Правильника Конгресу і порядку нарад
4. Відчитання і прийняття протоколу з Х-го Конгресу СУМ
5. Вибір/затвердження комісій: організаційно-статутової, виховно-юнацької, вишкільної дружинників, мандатно-номінаційної, програмово-резолюційної, видавничо-інформаційної та фінансово-бюджетової.
6. Звіт з перевірки мандатів
7. Звіти Центральних Органів СУМ
8. Дискусія над звітами та уділення абсолюторії

Друга ділова і Святкова Сесії:

9. Праця комісій
10. Звіти комісій і дискусія
11. Затвердження статутових змін і правильників
12. Привіти, програмові доповіді та зустріч з представниками духовних і світських установ та з громадянством

Богослуження і ділова Сесія:

13. Вибір нових Центральних Органів СУМ
14. Затвердження бюджету
15. Прийняття постанов і резолюцій
16. Окремі внески і запити
17. Заключні слова
18. Закриття Конгресу

Фундації ім. проф. Г. Ващенко й адміністрування сумівських Осель, як також притягання фондів з боку існуючих українських підприємств та установ. Це, очевидно, не виключає фінансового внеску з боку Дружинників, зокрема тих, які зайняті на добре платних посадах і професіях, не можуть брати активної участі в діяльності своєї організації. Вони повинні б себе прямо оподаткувати на цілі СУМ і почувати себе співвідповідальними за добре функціонування і повну активність.

Обмін думками на тему порушених тут питань на сторінках «Авангарду» допоможе учасникам Конгресу краще підійти до їх розв'язки та майбутньої праці.

О. Новаль, Голова СУМ

ПРО ІСНУВАННЯ СВУ—СУМ

Найбільш вразливим місцем російсько-советського окупанта в ССРС є національне питання неросійських народів, а зокрема українського. Зріст національних прагнень в т. зв. УССР все більше дошкулює “старшому братові” та його експозитурі КПУ /Комуністичній Партії України/.

Брежньовська “конституція”, яка замінила сталінську це остаточний зашморг на шії неросійських народів, які приречені на повну русифікацію, коли взяти під увагу лише національну проблему в ССРС.

Тому Москва, не перебираючи в засобах, ще з більшою запопадливістю намагається компромітувати українську національну ідею. Вдається до провокацій і фальшування, до диверсії в середині українських патріотичних кіл, як в Україні так і на чужині, а головне ширення на Заході кагебівської “захальвної” літератури з метою компромітації українського визвольного руху та його чоловічих осіб, як агентів чужих розвідок і “ворогів” українського народу. Цими методами КГБ має замір дезорієнтувати широкі кола української самостійницької еміграції, сіяти зневіру в перемогу української правди, не довіряти “захальвним” матеріалам. Однією з таких провокацій було підіслання до “прогресиста” із ЗСА Івана Яремка /тепер редактор “Українського життя” в Чикаго /під час його однієї з багатьох подорожей до УССР, кагебіста, який назвав себе племінником Володимира Дурдуківського, одного з провідних діячів СВУ зліквідованого НКВД /КГБ/ в 1938 році.

Цей “племінник” розпитував у зовсім не компетентного “прогресиста” щодо справ СВУ, про мою особу й цікавився де я перебуваю . . .

Про цю “зустріч” у Києві, І. Яремко писав у тихневинку “Український голос”, що появляється в Канаді, нагородивши купу нісенітниць.

Черговою провокацією є тепер “лірико-публіцистическое ісследование” про СВУ й СУМ Євгена Снегірьова, яке “продісталосся” на Захід аж у трьох варіантах, зокрема вже і в перекладі на мову російську /?/ Цей російський варіант під назвою “мама моя, мама” друкується в журналі “Континент”, якого редакторами є ще зовсім недавні “советськіє пісателі”, поети й “дисиденти” . . .

“Лірики”, а точніше гістичних вигуків, у цім писанні є доволі, але щодо “документації”, то вона є дуже сумнівної вартости.

В одному місці /“Континент” ч. 11, стор. 40/, Снегірьов пише: “... Из свидетелей прямых – т.е. у которых я сам выпрашивал – есть только те, кто тогда сознательно жил и, хоть не знает в деталях процесса “СВУ”, помнит детали той эпохи; двое из них из этих свидетелей эпохи /так их и назову/ знали двоих из подсудимых и осуждённых – позже знал когда те вышли на волю . . .”

Як бачимо “документальна розповідь” Гелія Снегірьова це ніщо інше, як “одна баба назала” /Євген або Гелій, прим. Н.П./.

Всі інші “відомості” про СВУ–СУМ Г. Снегірьов “черпає” зі сторінок тогочасної советської преси, інтерпретуючи і без цього пофальшовані зізнання підсудних, згідно до свого наставлення “дослідити”, що СВУ й СУМ НЕ ІСНУВАЛИ!

Як шило з мішка в писанині Г. Снегірьова, всюди вилазить тенденція обкидати брудом навіть спогади за засуджених у справі СВУ. Він не лише повторює тогочасні лайливі образи зі советської преси на їхню адресу, але ще більше підсилює ці образи в своїх “коментарях”.

Таким чином це ніяка “документальна розповідь” бо самому Снегірьову під час процесу СВУ–СУМ було ТРИ РОКИ від народження, а таку розповідь, яку можна назвати “документальною” може зробити лише безпосередній учасник подій, а він ним не був.

Щож до користування тогочасною пресою, то вона замкнута під трьома замками в архівах КГБ, або в спеціальних “фондах” центральних бібліотек і без дозволу КГБ НІКОМУ не видається.

Процес СВУ–СУМ Снегірьов коментує навиворіт! За злочини московських окупантів і їхніх вислужників українських комуністів, він винуватить закатованих, стаючи в позу судді над ними, плюючи на їхні незнані могили!

Мати Снегірьова, Наталя Собко хоч і вчилася в І-ій Українській Школі, разом з іншими, пізнішими сумівцями, закінчивши школу, зв'язку з її бувшими товаришами не мала. Загинула вона за відомостями самого автора, тобто її сина Г. Снегірьова, або на початку Другої Світової війни, або коротко перед нею й після війни реабілітована.

З метою принизити світоців української культури, Снегірьов поширює вигадані базарні плітки, про нібито часті їхні зустрічі за чаркою горілки під час яких “поругували советськіє порядки” /“Континент” ч. 11, стор. 38/.

І це має бути ДОКАЗОМ, що “СВУ НЕ БУЛО”?

Але ті, хто знав акад. С. Єфремова і родину Дурдуківських в хаті яких я жила, добре пам'ятають, що ніхто з них в карти не грав, яких взагалі в хаті не було, тим більше не пив горілки з “гусака”, хоч Снегірьов побачивши, що перебрав міру додає: “–пілі, кстаті совсем мало, совсем не пілі”. Якщо це так, то для чого було писати перед цим про “гусака”, який “кружляв” між гостями за столом?

С. Єфремов і його оточення надто були зайняті творчою, науковою, громадською і політичною щоденною працею, а тому їхня “характеристика” – написана Снегірьовим є ганебним і нечуваним приниженням інтелектуальної еліти українського народу!

“Исследование” Снегірьова про М. Павлушкова, провідника Спілки Української Молоді теж наскрізь фальшиві.

Не міг М. Павлушков “передати” ГПУ/КГБ/ місце схову щоденника С.О. Єфремова, як це твердить Снегірьов, бо він був замуrowаний самим

С. Єфремовим в стіні його бібліотеки тоді, коли М. Павлушков вже був заарештований і суворо ізолюваний від зовнішнього світу.

Неправдою є, що нібито лише щоденник С.О. Єфремова був "єдиним документом" наслідстві у судовому процесі. Ще перед тим, як КГБ/знайшло щоденник С. Єфремова, під час масових обшуків були знайдені також і щоденники Бориса Матушевського, Д. Бобиря, М. Павлушкова і В. Дурдуківського.

Того, що там було написано годі було виректися.

Але бажання зафіксувати для майбутнього події, притупили чуйність і обережність багатьох із підсудних СБУ й вони самі стали жертвою цієї трагічної своєї помилки!

Ворожість до М. Павлушкова, бажання йому досадити й зневажити виявляється в Снегірьова хоч би в такій дрібниці, як кпини з його ім'я. Він його вперто називає "Ніколаєм" або "Колькою" . . .

Але так з його оточення Миколу ніхто не звав! З дитинства його звали вдома "Котусиком", а за юнацьких років всі вдома і його друзі звали Миколою.

Якщо Снегірьов цитує з советської преси 1930 р. зізнання підсудних, то цитує лише такі вислови, які зневажають самих підсудних і українську визвольну справу. Тоді, до цих "покаянних" виступів Снегірьов додає свої "образні" коментарі, як наприклад:

"Ну-ну, ета вообщє арію пойот, . . . бред какойто, чего же ти туда лезла?"

"Тоже і етот жуйот жвачку — печаль, сожаленіє, соплі-воплі... "

Читай: "Континент" ч. 11, стор. 46–47.

Або такі "перли" Снегірьова, "українського патріота" і "самостійника" /"Континент" ч. 12, стор. 189/:

"Давайте представім себе на минутку такую сценку. В доме Дурдуковського сідят дружкі і режутся в дурака.

Тебе би Володька, с твоей головой — міністром просвєщенія, не меньше . . .

"Ну-у, прем'єр Сєрьога, прем'єр-міністр. . .".

А після цієї тиради висновок:

"Верю! В точності так і болтал Андрюха Ніковській, шутнік едакій, с друзімі Володькой /це Володимир Дурдуківський прим. Н.П./ і Сєрьогой/ це Сергій Єфремов, прим. Н.П./ ... прі племяннічке іх Кольке Павлушкове . . .".

Чи не досить оцього хуліганського, блатного жаргону, що його вживає під адресою світочів української культури Снегірьов, щоб Максимов і Некрасов зрозуміли кого вони називають "українським патріотом"?

Та ще й докоряють СБУ "І не стидно?" / "Новое Русское Слово" з 28-го серпня 1977 року/.

Щож до писання Снегірьова про існування чи неіснування СВУ й СУМ-у, як політичного руху й організації то про ці речі Г. Снегірьов не може мати жодних вірогідних відомостей. Тому підставою його тверджень є чутки й плітки 50-ти річної давности. Можливо, що він був сконтактований КГБ з уцілілими недобитками монстер-процесу в Харкові в 1930 році, які й тіні своєї бояться, а не те, що відповідати Г. Снегірьову на його "виспрашіванія" в справі СВУ-СУМ. З яких причин вони б мали до нього довір'я, що могло б їм коштувати поновних тортур і заслання? Та ж практика КГБ засуджувати на нові строки ув'язнення вже реабілітованих всім добре відома!

Тому цілком зрозуміло, що людина опинившись на волі, хоч і далі під наглядом, навпаки, буде стерегтися нових провокацій КГБ.

Щодо інших фантазувань Г. Снегірьова, а саме про існування якогось мітичного, але "всесильного" слідчого з Москви в справі СВУ, на прізвище "Горожанін", я, що була під слідством, отже не як сторонній спостерігач, але оскаржена за приналежність до нелегальної організації, такого прізвища між слідчими не чула. Можливо, що серед них був якийсь слідчий і під такою назвою, але головним серед них у справі СВУ й СУМ-у був Соломон Брук, якому підлягали всі інші слідчі /Див. Збірник "СВУ-СУМ" ч. II, Видання Головної Управи СВУ, Нью Йорк – Мюнхен, 1964 р./.

Знаю докладно, що на деяких допитах акад. С. О. Єфремова був присутній Микола Скрипник /наком освіти УССР в той час/. Знаю що після процесу С.О. Єфремова возили до Москви й він мав "побачення" зі Сталіном, який пропонував йому співпрацю з комуністичною партією і владою, обіцяючи за це почесне місце в Академії Наук СРСР у Москві, а згодом повернення в Україну. Але С.О. Єфремов ці пропозиції відкинув і його запакували у Володимирському ізоляторі. Тут напівсліпий, позбавлений навіть олівця й шматка паперу не доживши до своїх 60 років, невідомо коли і як знищений.

В цьому і виявилась **надійність** С. О. Єфремова у відданості українській справі. Так само загинув від енкаведівської кулі й В. Дурдківський і М. Павлушков, який був на Соловках і після перших 10-и роках був знову "засуджений" на наступних 10, й нікому невідомо коли і де був замордований. Така доля спіткала й багатьох інших підсудних на процесі в Харкові, але тисячі були заарештовані по всій Україні, члени й не члени СВУ й СУМ-у, але українські патріоти і без слідства й суду винищені по концентраційних таборах в Сибірі на каторжних роботах.

А Снегірьов у своєму "ліріко-публіцистическом ісследованії" дослівно пише, що тоді було заарештовано "чоловіка з 250 і дядьків з Кобзарями в торбах" /Див. український варіант "Ненько моя, ненько"/.

Як бачимо, "надійність" цих людей з погляду Москви, була оцінена інакше ніж Г. Снегірьовим, який твердить, що на суд СВУ в Харкові підбирали "надійних", а насправді вибирали **НАЙВІДОМІШИХ** і **НАЙ-АВТОРИТЕТНІШИХ** на всю Україну осіб, з метою саме їх принизити й примусити каятись . . .

Виступаючи в обороні провокацій Снегірьова в його "лірическо-публіцистическом дослідванні" справи СБУ й СУМ-у, Віктор Некрасов, заступник головного редактора /Владіміра Максимова/ "Континенту" у своєму "відкритому листі" "І не стидно?" /"Новое Русское Слово" з 28-го серпня 1977 року/ в одному місці пише, що мовляв, відновлена на еміграції СБУ хоче "доказати":

"Що перехопили прапор з холодних рук борців, що загинули і високо його тримають незаплямованим. Але все горе в тому, що справжнього прапору, за яким мислиться якась зброя, просто не було".

А далі йде демагогічна риторика про "вигадану" СБУ й, що сам Некрасов тоді вже "не бил мальчи́ком" і, що "Все ми в Киє́ве, в Харькове, . . . знали, что все обвинения висосани с пальца . . . " .

Так, дійсно, такі "обвинення", що СБУ "плянувала продати Україну Польщі чи Німеччині", що "хотіла повернути український народ в поміщицьке рабство" були суцільною провокацією, але на суді **підсудні також виступали, як українські патріоти**, але про це нігде не пише Снегірьов!

Ось для прикладу:

С. Єфремів заявив: "СБУ боролася за українську демократичну республіку, а не за буржуазію . . ."

Л. Старицька-Черняхівська: "СБУ боролася не лише за Самостійну, але і за Соборну Україну".

Г. Голоскевич заявив: "Я вважав советську владу за московських окупантів".

М. Павлушков прокуророві: "СБУ боролася за звільнення з-під радян-України", і що "ми розглядали сучасну Україну, як колонію Росії!"

М. Чехівський заявив: "СБУ мала на меті визволити український народ з-під панування російської церкви!".

Всі ці виступи підсудних є занотовані в стенографічному звіті, хоч і скоригованому ГПУ/КГБ, але все ж таки в ньому є багато матеріалів, яких немає в советській пресі того часу. **Цей звіт називається "Спільна Визволення України" – стенографічний звіт судового процесу. В-во "Пролетар", Харків, 1931 рік.**

Рекомендую В. Некрасову знайти цей звіт у якійсь бібліотеці в Парижі і з ним ознайомитись . . .

Але справа в тому, що він, як і подібні до нього "кієвляне" й "харьковчане" були лише глядачами процесу СБУ-СУМ, а до того ще й росіянами, які в Україні, зокрема в той час, були особливо вороже наставлені до українців через українізацію про яку сам В. Некрасов "вскользь" пише: "В 20-є годи, годи українізації, когда всем надо было сдавать экзамен по украинскому языку і не сдавший увольнялся с работы, острілі:

"Русский язык до Києва доведють, а українській виведють".
/“Континент” ч. 10, стор. 30 – “Вгляд і нечто”/

далі буде

СУМІВСЬКИЙ АПЕЛЬ НА МОГИЛІ ПОЛКОВНИКА ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ

Внеділю 28 травня ц.р. відбулися жалібні відзначення 40-ліття від смерти Голови Проводу ОУН і організатора Січових Стрільців та Української Військової Організації /УВО/, полк. Євгена Коновальця, в Роттердамі, Голляндія. Численні делегації не тільки з європейських країн, але також ізза океану прибули з вінками і прапорами. Богослуження з доручення Блаж. Патріярха Йосифа відправив Владика Платон з Німеччини, в присутності Митрополита УАПЦ Мстислава. Співав Візантійський хор під дир. проф. М. Антоновича. Від трьох ОУН з промовами виступали: І. Чорній, проф. Г. Васькович і д-р Денис Квітковський.

Спілка Української Молоді була репрезентована Головою Центральної Управи м-ром О. Ковалем та делегаціями з європейських країн під командою Голови Європейської Конференції СУМ інж. І. Левицького /Бельгія/. З Великобританії понад 20 Осередків СУМ були заступлені своїми прапорами, а сумівка Д. Марків виголосила по мистецьки рецитацію в часі Святочної Академії в Палаті Концертів. Була також тричленна пластова репрезентація з Англії.

Після складення вінків і відправлення Панахиди Митрополитом Мстиславом у співслуженні Владики Платона і духівництва обидвох Церков та надгробних промов, відбувся короткий сумівський Апель з символічним звітом Голови СУМ перед могилою Полковника з передачею прапора від старшої генерації в руки молодшої. Сумівець-дружинник з Франції, що перебрав прапор, склав урочисте приречення боротись за ці ідеї до повної перемоги.

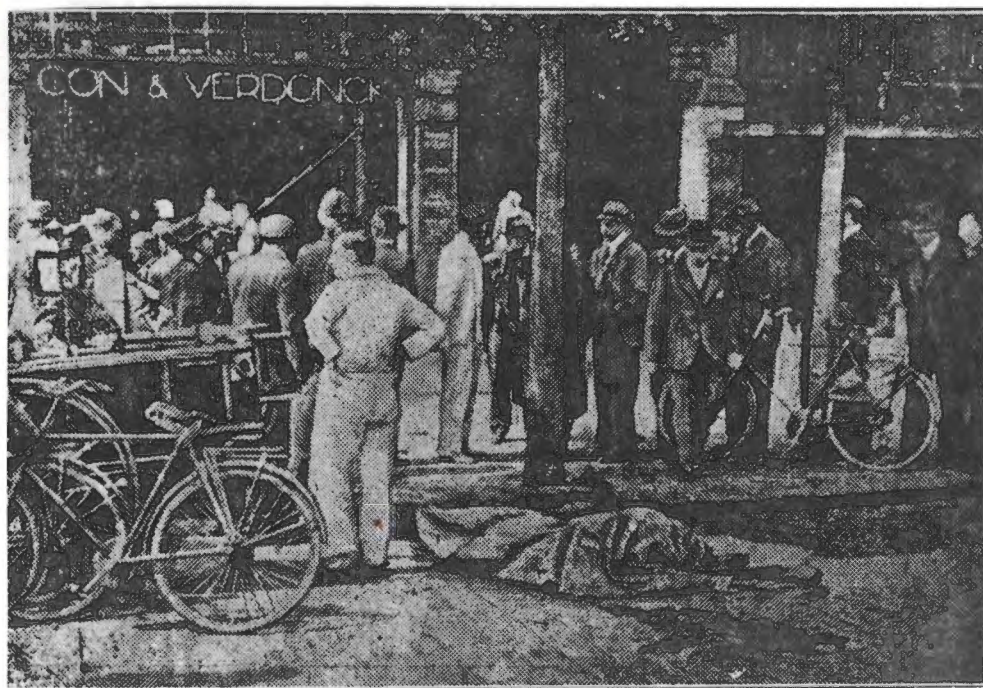
Своею організованою участю в жалібних урочистостях в Роттердамі сумівська молодь засвітила не тільки велику пошану до Національного Борця-Героя, але заманіфестувала передовсім своє духове пов'язання з ідеями боротьби за державність України для яких жив, боровся і життя своє віддав полковник Євген Коновалець.

Архиєрейська Панахида на Могилі в Роттердамі.

Присяга Січових Стрільців на Вишколі в Староконстантинові, літом 1919 р. в присутності Головного Отамана С. Петлюри. Зправа стоїть полк. Є. Коновалець.

Роттердам, 23.5.1938 р. При тротуарі розірване тіло полк. Є. Коновальця

“День скорботи і гніву”

(За українською пресою)

Нижче друкуюмо повний текст звернення політичних в'язнів Мордовських концтаборів до демократичних організацій світу, до Комітету оборони людських прав у ССРСР та до Групи сприяння виконанню Гельсінкських угод. Політичні в'язні Мордовії проголосили день 1 березня “Днем скорботи і гніву” і будуть його “відзначати” голодівкою на знак пошани до жертв советських тюрем, та як знак протесту проти зростаючого знущання.

“Теперішня Конституція це понурий фарс, цинічне знущання над тими, які вже десятки років гинуть у советських катівнях. Права і свободи, даровані 1936 року “Великою Сталінською конституцією”, обернулися в кров і сльози мільйонів засланих за колючі дроти. Так само й тепер за (. . .) завісою демагогічної кампанії про даровані “Брежнєвською конституцією свободи” безперервно і все більше інтенсивно працює машина терору, спрямована на фізичне винищення усіх політично-небажаних.

Політичним в'язням створюють надзвичайно важкі умови, відверто спрямовані на те, щоб підірвати їхнє психічне і фізичне здоров'я, штовхнути до самогубства, божевілля, або передчасної смерти. Особливо обурливі, в останньому часі все частіші, випадки жорстокого побиття політичних в'язнів. Отак, ст. лейтенант Петров, прапорщики Столяров і Щукін побили Фьодорова Ю. П. майже до смерти.

З власного інстинкту професійні садисти різно кривдять політв'язнів. Для цієї мети інтенсивно використовують кримінальних злочинців — правдивих синів советської системи. Ось так, у пересильній тюрмі в Потьмі, Осадчого побили безжалісно кримінальні злочинці. А раніше закували в наручники Чорновола, незважаючи на те, що він був ледве живий після довгої голодівки, і посадили його цілком голого до в'язничого авта.

Таборова влада, розлючена 7-денною голодівкою 14-ох в'язнів особливого режиму, яку вони провели на знак протесту проти побиття Ребрика Б. В. ст. лейтенантом Полівановим і прапорщиком Гліновим, перевезли Ребрика до Івано-Франківська під вигаданим претекстом. В пересильній тюрмі (Бригідки) у Львові 7 липня 1977 року Ребрика жорстоко побили черговий офіцер і наглядачі за те, що він відмовився добровільно скинути з шиї хрестик. Запроторивши його в підземний карцер, ст. лейтенант вилляв на цементову долівку декілька відер води, приговорюючи : “Подивимось, висушить твій Бог цей цемент чи ні. А якщо висушить, — ми ще налиємо . . .”

26 жовтня 1977 року в дорозі з Івано-Франківська до Києва, етапний конвоїр почав насильно стягати з Ребрика хрестик. Ребрик

тоді проковтнув його. Це озвіріло конвоїрів до того, що вони його побили до синців і майже не задушили.

Неймовірно важкі умови в концтаборах, беззаконня наглядачів, а також збіг інших реальних обставин примушують нас ствердити, що у зв'язку з прийняттям "гуманної" Конституції, наступ трудівників репресивного апарату на політв'язнів помітно збільшується. Виходячи з вищенаведеного, ми, політичні в'язні концтабору особливого режиму Сосновка, щоб оборонитися перед смертельною загрозою, що нависла над нами, рішили чинити спротив вивезенню кого-небудь із нас за межі Мордовії. На знак протесту проти нової хвилі знущань над політичними в'язнями, ми, нижчепідписані, заповідаємо голодівку від 1 лютого до березня 1978 року.

Ця голодівка важна для нашого життя і тому ми звертаємося до вас з наполегливим проханням дати нам усяку можливу підтримку.

Крім того, ми нижчепідписані, прийшли до необхідного рішення призначити один день, який буде присвячений пам'яті мільйонів замучених в'язнів у советських концтаборах, день скорботи й заклику справедливо відплатити катам. Світ не має права забути ні мучеників советських катівень, ні їхнього плачу. Хай той день називається "Днем скорботи і гніву". Ми будемо його щорічно відзначати голодівкою 1 березня і звертаємося до всіх людей доброї волі приєднатися до нас.

Грудень 1977

Євграфов, Караванський, Кузнецов — за себе за Мурженка і
Фьодорова, Ребрин, Романюк —
за себе і за Шумюка, Тихий

Лист з-під полярного кола Якутії

Вячеслав Чорновіл до свого приятеля

/в скороченні/

7 травня 1978 року

Добрий день, Пане Іване,

Заїхав я справді далеченько, з усіх таких я найближчий до полярного кола, а східніше тільки наш високоталановитий поет. Маю це за честь і високу відзнаку, тільки ж нам з Василем /Стусом/ від цього фізично не теплішає. Тут, де я, зимова норма 40 С, а частенько сягає й під 60 С. А зима довжелезна. У березні ще застав 40-ступневі морози, зараз ще весь сніг не потанув, легший мороз, щойно пополудні буває 2-3 градуси тепла, бо багато сонця. Довжелезні дні /смеркає об 11 — світає після 2 год. ночі/. Воно б нічого, як би не дві болячки, які потребують тепла: хронічний артрозоартрит плеча і хронічний субтрофічний фарингіт. Але, якось воно буде, бо за плечима лишилось гірше.

Приїхав сюди 2 березня /1978 року/, за два тижні пустили на 7 днів додому в зв'язку із смертю брата і важкою хворобою мами. Від поїздки мав мало радості. Вдома нещастя / ще й моя славна сестричка, що від мами не відходила, захворіла сухотами/, а заїхати в Київ, Львів чи бодай в Москву булб не вільно. Досі не працював бо в Чаппанді /а поза нею — зась/ не знаходилося праці за станом здоров'я, а від непосильної праці я відмовлявся. Щойно від сьогодні йду працювати чорноробом у радгоспі, але із вказівкою про надання легкої праці. Здається перебиратиму картоплю. Нам вільно тут працювати навіть за фахом чи бодай у якійсь конторі, і жити в будь якому пункті району, хоч і в районі /райцентрі/, де трохи легше з побутом — але це тільки на папері. Мої спроби зреалізувати ці права на практиці успіху не мали.

Житлові умови "смертні"; бо я навчився за довгі роки бути невибагливим. Правда, моє житло таким можна назвати лише умовно, але до зими, гадаю, дадуть щось інше, бо в цьому задубію. З харчів не проблема тільки хліб, бо тут своя пекарня. Зате проблема — вода. Криниць немає, бо ж вічна мерзлота, водопроводу, звичайно, теж. Возять воду машинами чи візками з досить далекої річки, а взимку користуються кригою з озера. Справа ця не централізована, забезпечується хто як може, отже доводиться і без води сидіти. Населення 1100 — цілком якути, спілкуватися не є легко, бо російську мову знають погано, а також через інші причини. Зате поряд пошта — мій зв'язок з материком /так тут кажуть про південніші і західні краї де залізниця і т.п./. Можна навіть зателефонувати до Києва чи до Львова, замовивши на 2 — 3 дні наперед. Село за 25 клм. від райцентру Нюрби, де є такі ознаки цивілізації, як їдальні, лазня, перукарня, різні майстерні й крамниці, та маленький аеродром для зв'язку з великим світом. Тут недалеко був Грабовський /укр. письменник на заслання/ . . .

. . . Питаєте про родину. Батьки мають тільки по 69 років, але дуже хворі. У батька багаторічна астма, склероз. Потроху рухається. Гірше з мамою, у якої внаслідок сильної гіпертонії було вже два крововиливи в мозок. Лежала без свідомості кілька тижнів, вважали безнадійною. Її героїчно відходила моя молодша сестра Валентина /30 років має/, але сама при тому вибилась із сил і захворіла. Зараз мама вдома із параліжованою рукою і частково ногою, а сестра в Києві в тубінституті. Батьки обоє пенсіонери, вчителі. Батько в минулому директор школи. Звати їх Максим Йосипович Чорновіл і Калина Харітонова. Сестра також учителька, викладала українську мову й літературу, закінчила Київський університет як і я.

Писемні зв'язки маю навіть досить широкі. Ось у квітні відписав 50 листів, багато й одержав. Але, це так мабуть тільки напочатку.

За Ваші клопоти про інших велика Вам дяка. Те, що часто не буває практичного висліду — не біда, більше важить /не чітке одне слово/ моральний. Є люди для яких моральна підтримка потрібна понад усе. Себе до таких не відношу, лишився б тим, чим є, у повному

вакуумі, але ж всетаки маю хвилову радість від кожної вістки, бо то ж ніби не до мене яко індивіда обзиваються, а до чогось більшого . . .

Бажаю Вам доброго здоров'я. Щиро вітаю земляків за океаном суших.

З пошаною

Вячеслав

Його адреса:

СССР — Якутская ССР,
678253 Ленинский район,
П.О. Чаппанда,
ул. Октябрьская 16,
Чорновіл Вячеслав Максимович

В. ЧОРНОВІЛ — ЧЛЕН ПЕН-КЛЮБУ

22 квітня ц. р. голландський ПЕН-Клуб вибрав Вячеслава Чорновола своїм надзвичайним членом. Він тепер відбуває 5-не заслання.

3 листування засланих політв'язнів

Лист Ірини Калинець до Івана Ч.

24 травня 1978 року

Вельмишановний Добродію,

Дозвольте передати Вам якнайщиріші вітання і низький поклін від себе особисто і від моїх посестер, що залишилися в Мордовії. Знаю про Вас, захоплена щирістю Вашої душі і серця. Трошки про себе адже знаю, що цікавитесь. Поселена в забайкальському селі, до залізниці сто кілометрів, до райцентру — 50. Їхала 40 днів. Запропонували працю в колгоспі, але то не на мої сили. Чекаю Ігоря, надіюсь, що приїде. Покищо відпочиваю. Пишу казки, та й листи знайомим. Був зі мною батько, вже від'їхав. Згодом напишу більше.

Всього Вам найкращого

Ірина Калинець

Її адреса:

СССР,
Читинская область,
673433 Бaleyский район,
Индино-Поселье,
ул. Советская 132/2,
Калинець Ірина Онуфріївна

Лист о. В. Романюка до Президента Картера

(цей лист поміщений у "Самвидаві")

“Вельмишановний Пане Президенте!

Уже майже рік Ви стоїте на чолі уряду наймогутнішої держави світу, на яку споглядають усі знедолені, як на bastion миру і свободи на землі. Ваша діяльність за цей короткий час і Ваша принциповість в справі оборони прав людини знайшла схвалення усіх гноблених народів Советського Союзу, а теж викликала палке захоплення усіх інакшесдумаючих, зокрема віруючих (які постійно зазнають різних утисків, пониження), демократів і борців за права. Ваша діяльність викликала надзвичайно велике захоплення усіх політв'язнів радянських концтаборів, бо нікому не є такі дорогі справедливість і свобода, як для тих, що її втратили, або ніколи її не мали.

Якраз Америка, на чолі якої Ви стоїте, має найбільше моральне право обороняти права людини усюди, де б їх не порушували, бо американський народ ще не так давно посилав своїх синів обороняти ідеали вільного світу далеко поза межами своєї батьківщини і, коли б інші західні країни так діяли, то ситуація у світі виглядала б цілком інакше.

Та і наша доля була б не така, бо така вже властивість цього режиму що коли він, або його сателіти досягають успіхи на міжнародній арені, то якраз тоді звальюються репресії на свій власний народ. Шкода тільки, що ті, які тоді виступали проти американської політики . . . (нечітко), або ті, які ніколи не погоджувалися б жити при . . . (нечітко) режимі — тепер мовчать, хоч добре знають, яку криваву різню розгорнули ті, яких вони тоді обороняли.

Аналогічна ситуація існує й тепер. Американський уряд і Ви особисто, пане Президенте, піднесли питання оборони прав людини на найвищий щабель, але, на жаль, цього не можна сказати про уряди інших західних держав, де, на нашу думку, цьому питанню не приділюється належної уваги.

Користаючи з нагоди, ми звертаємося до американського народу, до Конгресу і особисто до Вас, пане Президенте, до Ваших співробітників, а також до всіх урядів, парламентів і народів цивілізованого світу, з проханням не звертати уваги на т. зв. теорію невтручання у внутрішні справи, бо якраз цією теорією Советський Союз і його сателіти хочуть забезпечити собі право вільно чинити різні беззаконня проти

власних народів і в той же час облудно називають свою країну твердиною миру і свободи.

Нелюдяне порушення підставових прав людських свобод і в'язнення людей на довгі роки в концтаборах за висловлювання своїх думок усно чи на письмі, не може служити справі миру, не може оправдати себе ніякими облудними теоріями, бо така практика породжує страх і підозріння між народами.

Такий ось прогресивний кривавий балаєс до їхнього сьогоднішнього ювілею. На такий злочин не здобулася ще ні одна тиранія в світі за весь час історії людства. Ось чому такі цінні для нас, пане Президенте, Ваші зусилля у сфері прав людини і, врешті, як болісно вражає нас, коли інші уряди, партії і групи людей у вільних країнах з байдужістю ставляться до цієї справи.

Досвід історії доназує, що мирні стосунки між народами не є можливі так довго, як довго будуть потоптані справедливність і людські права. Якраз з цих причин постали гострі конфлікти між людьми, і тому той, хто ними нехтує, а говорить, що змагає до миру і свободи — проголошує неправду. Якраз усього цього позбавлені народи совєтської імперії.

В жадній іншій країні світу немає такого переслідування за слово, в жадній іншій країні режим не відчуває такого страху перед вільною думкою і нігде не знищено стільки людей за переконання, як тут. Усі інституції, створені комунізмом у тій країні, трактують людину, як запрограмований механізм. Усе, що робиться у цьому суспільстві, скероване проти людини, її волі бажань. Тут ненавидять кожного, хто має власні бажання і думки. Ні нація, ні група окремих людей не мають права в будь-який спосіб виявляти тут свою самобутність чи своєрідність.

Ще ніколи так цинічно не обдурювали людського довір'я і нігде немає таких підступних законів, які б штовхали людину в пастку беззаконня, як закони, що їх створив цей режим. Натомість темні сили і різні відємні явища бучно розвиваються на цьому ґрунті; в результаті — людина скоро понизується і затрачує своє обличчя.

Масове знищення особистості, віддання людської індивідуальності в жертву гнобителю—колективу, виховування людини в атеїстичній ідеології; яка стала тут державною релігією, — створили покоління деґенератів, без будь-якої гуманності, співчуття і шляхетних поривів, але здібних на будь-який злочин супроти світу і людства. І хоч тепер у нашій країні немає масових кривавих репресій, як це було в першому 30-річчю, це не означає, що режим став гуманним: адже вбивство навіть десятка невинних людей — такий же страшний злочин, як і вбивство мільйонів, тому, що і цей десяток вбивають тому, щоб пригадати мільйонам, що нічого не змінилося і що всіх чекає таке ж, якщо вони будуть нарікати на існуючий стан речей.

Репресії останніх років проти інакшесдумаючих — клясично потверджують це. До того ж ці репресії почалися якраз тоді, коли комуністична пропаганда розгорнула кампанію за скликання Європейської наради, і щогірше,

навіть вже тоді, коли на цій нараді схвалено відповідні домовлення, репресії продовжувалися.

Вже тепер, коли Београдська нарада добігає до кінця, жорстоко засудили членів Української групи сприяння виконанню Гельсінкських угод, Миколу Руденка, Олексу Тихого й інших. І тому ми вважаємо, що справа оборони прав людини є наріжним каменем усіх проблем сучасної епохи і ми сподіваємося, що це наше звернення буде потрактоване з належною увагою не тільки Вами, пане Президенте, бо відносно Вас ми не маємо сумнівів, що весь американський народ і всі люди доброї волі на землі, докладуть максимум зусиль, щоб шановано право і гідність людини в усіх країнах світу.

Хай Бог благословить Ваш труд, пане Президенте, на благо справедливості і миру на землі!

Священик Василь Романюк

Українська Гельсінкська Група протестує
проти сваволі і жорстокого жуцання

В обороні українського політичного в'язня Богдана Чуйка

Тут передаємо текст самвидавної заяви Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод про долю Богдана Чуйка, засудженого на 15 років позбавлення волі і 5 років заслання. В заяві сказано:

Кожне організоване суспільство підтримує свою організованість завдяки певному правопорядку. Правопорядок можна підтримувати різними методами (наприклад, терором, директивним керівництвом), але метода законності є основна. І навіть коли янась група людей чи партія оголошує себе провідною й законодавчою (як, наприклад, гітлерівська націонал-соціалістична робітнича партія Німеччини), все ж таки своїй свавільній волі вона надає форму права, формулює її як закон держави.

У демократичних суспільствах правопорядок підтримується методом законності, за якою тільки й можливе наближення до найбільшої справедливості. Там, де немає законності, простий громадянин опиняється в необмеженій владі урядовців і марно б'ється, як муха в павутинні, в їхній бюрократичній мережі.

Законність має бути методом підтримання правопорядку і в Радянському Союзі. "Повага до права, до закону повинна стати особистим переконанням кожної людини. Це тим більше стосується діяльності службових осіб. Будьяких спроб відступу від закону, або відходу його, чим би їх не мотивували, терпіти не можна. Не можна терпіти і порушень прав особи, ущемлення гідності громадян". (Матеріали XXIV з'їзду КПСС, Київ, 1971, ст. 92).

Нижче ми подаємо прикрий факт грубого порушення законності, в наслідок чого людина — Чуйко Богдан Михайлович — опинилась в жахливому становищі і перебуває тепер на краю смерті.

Чернівецький обласний суд засудив був його 26.3.1972 року до 15 років позбавлення волі та 5 років заслання. З урахуванням раніше відбутого строку, термін ув'язнення Чуйка минав 3.12.1976 року і перед ним лишилося заслання.

Вважаючи себе незаконно засудженим, Чуйко з табору писав скарги. Копії скарг, відповіді на них та інші записки він зберігав, щоб мати можливість після звільнення поновити клопотання про перегляд вироків. Перед закінченням ув'язнення він віддав свої записи цензоріві табору ВС 389—36 (що в с. Кучино Пермської області) на перевірку. Цих записів і досі не повернули, чим вчинили порушення прав Чуйка, бо відповідно закону він має право мати при собі подібні папери, і тим самим позбавили його можливостей використати нагромаджені документи для відстоювання своїх законних прав.

Чуйко — стара людина і вже давно інвалід II-ої групи. Відповідно до статті 100 ВТК РРФСР адміністрація табору повинна була передати матеріали про нього до райнарсуду за місцем відбування кари для звільнення від заслання, бо в заслання не спрямовують людей, які неспроможні самі себе утримувати. Адміністрація табору цього не зробила, чим вчинила чергове порушення його прав. Про причину непредставлення його на суд для скасування заслання, Чуйко пише так: “Думаю, що причиною такої жорстокості послужила Долматовська характеристика такого змісту: “... Вважає себе невинним. Постійно скаржиться. Ворожо ставиться до існуючого ладу, виразно ворожо. Мав негативний вплив на молодших віком в'язнів. Стояв твердо на націоналістичних позиціях. Не визнав свого злочину і не став на шлях виправлення”.

12.8.1976 року комісія ВТЕК визнала Чуйка інвалідом II-ої групи. Висновок Медуправління МВС СРСР з 15.10.1976 року і медвисновок з 4.11.76 року підтвердили інвалідність, а 5.12.76 року його відправили у заслання, дарма, що закон не дозволяє застосовувати заслання до інвалідів другої групи.

Важка дорога, пересилки, транспортування автомашиною в 50-градусний мороз, доправили до нової хвороби — двобічної пневмонії з харканням кров'ю.

Клопотання про скасування заслання, Чуйко написав ще 15.7.1976 року до Верховного суду УРСР і 17.8.76 до Президії Верховної Ради УРСР такого змісту “... Я повністю непрацездатний інвалід другої групи і неспроможний забезпечити своє існування особистою працею. Мою інвалідність і повну непрацездатність доводять: висновки комісії ВТЕК Пермської області впродовж останніх п'ятих років (1972, 1973, 1974, 1975 і 1976 рр.), що записані в моїй медичній картці. У мене немає пальців обидвох ступенів, деформовані пальці правої руки. Хворію важкими хронічними недугами: гіпертонією (з 1974 року — III стадії), загальним артеросклерозом, кардіосклерозом II ст., серцевою недостатністю II ст.; зазнав крововиливу в мозок”.

У висновку комісії ВТЕК 1975 року констатовано, що згадані хвороби розвинулися вже до такої стадії, в якій лікуванню не піддаються.

У теперішній час стан здоров'я кепський: постійно шумить у голові й вухах, болять голова й очі. Різко погіршується зір, почастишали приступи стенокардії, постійна задуха, порушення рухливості кінцівок.

У такому стані постійно потребує стороннього догляду, утримання і лікування. Забезпечити своє існування особистою працею неспроможний. На підставі викладеного, прошу вас звільнити мене від заслання“.

Відповідь заст. голови Верховного суду УССР П. Цупренка:

“... розглянено, задовільнити не можна...”

Відповідь заст. завідуючого відділом у питаннях помилування ПВР УССР В. Голика:

“Повідомляємо, що клопотання про помилування і звільнення вас від заслання розглянуто. Задовільнити не можна.”

На засланні місцеві органи влади Бакчарського району Томської області неспроможні забезпечити Чуйка ні помешканням, ні одягом, ні їжею, ні іншими засобами існування через те, що: “... радянські закони не допускають застосування заслання до непрацездатних інвалідів другої групи, котрі неспроможні заробити собі на життя особистою працею...” (ст. 79 ВТК РРФСР, Коментар ВТК РРФСР, розділ III, стор. 204–205. М. “Юрид. літ”, 1973 р.) — тому законодавець не передбачив коштів на утримання непрацездатних засланців.

У скарзі вже зі заслання Чуйко пише:

“... Клопотання моєї дружини Чуйко Марії Михайлівни в МВС СССР про передання мене на її утримання за місцем проживання у м. Мічуринську Тамбовської області постійно відхиляють через відсутність зони заслання в Тамбовській області. При цьому не дають жодних пояснень, за які кошти я маю існувати і хто саме повинен забезпечити моє утримання у засланні. В наслідок незаконних дій адміністрації ВС 389–36 мене всупереч медичних висновків спрямували в шкідливі для мого здоров'я кліматичні умови на загибель від хворіб, голоду і холоду... Мені свідомо і навмисно створили такі нелюдські умови з метою примусити мене самовільно виїхати з села Бакчара, тобто порушити правила адміністративного нагляду і тим самим дати зачіпку для подальших репресій...”

Ця і подібні заяви немов футбольний м'яч літають від однієї установи до другої, від одного службовця до другого і ніхто не хоче вирішити зовсім простий казус: закон не передбачає спрямування інвалідів другої групи в заслання (і законодавець тому не передбачає коштів для їх утримання). Чуйко — інвалід другої групи. Отже спрямували його на заслання або за злим умислом адміністрації ВС 389–36, або з якоїсь помилки, вирішити яку можна і необхідно найпростішим чином — застосування до нього чинного закону.

Влада Бакчарського району не може виділити кошти для утримання засланця, бо це було б продовження беззаконня і таким чином Чуйко мусить згинати голодною смертю, якщо беззаконня продовжуватиметься.

У листі з 12 лютого він писав: "... Авторитетно мені заявили, що від заслання мене ніхто не звільнить і родині на утримання не передасть. Пенсії по інвалідності я не одержу, бо в мене нема необхідних 18 років трудового стажу і невідомо, де я став інвалідом. Вирішити це питання в Томську не можу, бо туди не пускають ... Я доводжу (місцевому начальству), що відбув основну міру покарання і мене спрямували непрацездатного не з моєї вини в заслання. А на місці третій місяць держать без помешкання і засобів існування. Значить, з цілком певним завданням: довести мене до того, щоб я з голоду, холоду і хворіб самовільно виїхав з села і тим самим дав привід до подальших знущань. ... Радять, щоб сім'я переказувала мені гроші і так утримувала в засланні. Кажу: дружина на пенсії, син служить у радянській армії, а дочка малолітня ходить до школи — хто ж і які гроші може дати на моє утримання? Розводять руками і на тому кінчаються розмови і все рішення. Я зрозумів, що вище згаданою розв'язкою всі були б дуже задоволені, а то звалили мене на їхні голови, як сніг посеред літа ... Жду кінцевого рішення а гроші вже кінчаються. До їдальні заходжу один раз в день, а що буде далі? ... "

Йому не дали квартири. Він живе в готелі, але за ним встановили адміністративний нагляд і забороняють виходити з готелю від 8-ої години вечора до 6-ої ранку; йому не дають ні копійки на їжу, але призначили для нього аж трьох виховників; по заслання, по нагляду і по діяльності — чи не жорстоке глузування? !

В Кучину Пермської області в Чуйка відібрали документи на підтвердження його інвалідності і стану здоров'я, а в Бакчарі вимагають такі документи — що це як не бюрократична сваволя і розчавлення прав людини!

Ми протестуємо супроти такої сваволі і вимагаємо звільнити Чуйка Богдана Михайловича від заслання як незаконної кари.

Члени Групи: Олесь Бердник (керівник Групи), Петро Григоренко, Іван Кандиба, Левко Лук'яненко, Оксана Мешко, Ніна Строката.

Травень 1977

ЛЕВ ЛУКІЯНЕНКО ПОНОВНО ЖОРСТОКО ПОКАРАНИЙ

Загально відомий правник і член Української Гельсінкської Групи в Києві, Лев Лукіяненко, після 8 місяців слідчої тюрми, був поновно засуджений окупантським судом 20.7.78 на других 15 років ув'язнення і заслання, побувши несповна 2 роки на волі після першого покарання.

Вся українська спільнота у вільному світі знахнула від цього жорстокого, антигуманного, катівського вироку. Всюди започатковано протестні акції та заходи перед різними інституціями та урядами. СУМ виключився рівно ж в акцію захисту Л. Лукіяненка голодівниками, петиціями та відвідинами місій при ОН сумівською делегацією тощо.

АКТ ВІДПЛАТИ ЗА МУКИ І СТРАЖДАННЯ

Минуло вже 60 років, як у нашій країні вбили свободу, знищили особисті права людини, заборонили в будьякий спосіб виявляти свої власні переконання. Країна стала фортецею найчорнішої реакції і дикого осатаніння, яке спричинило криваві репресії і фізичне знищення мільйонів людей в мирний час.

Шановна Фрау Педа Фрейліх!

Понад три десятки літ минуло відтоді, як я покинув Вас, Ваше село, Вашу країну. Але день, коли прощався з Вами, залишився в пам'яті на все життя. За не цілих 5 років, що пробував у Німеччині, ні від Вас, ні від Ваших односельчан, я не зазнав образи, нетактовності тощо . . . Я часто згадую, пані Педо, нашу розмову наостанку, як Ви умовляли мене не їхати додому. Ви слушно передбачали, що я нікого не врятую (родину вивезли на Сибір), себе ж занапащу. Аби я не запідозрив Вас у корисливості, Ви пропонували не залишатися у Німеччині, а податись будь-де: до Америки, Канади, Австралії, лише не до більшовиків.

"Там, на підневільній Україні, ти не житимеш спокійно, а мені тебе шкода" (казали Ви). Добра, добра Фрав! Спокою і багатства я так і не зазнав. Але є на світі речі, що вартують значно більше. Незалежність та батьківщину не співставити з тими добрами.

Хоча і з великим труднощами я дістався до свого села, та на поміст батьківської хати ступити не довелося. Через кордон, з далековиду глянув на рідну оселю, ґрунт. Лише глянув. Бо на нашій не своїй землі мені вже жити було не вільно. Там запанував ворог. Я вступив до УПА восени 1946 року і відтоді веду рік за роком мою боротьбу. В 1945–47 роках ми воювали на Закерзонні, українській землі, яку Москва брутально відкинула під Польщу. Окупанти є окупанти, і польські, і російські, і німецькі. Всі однаково бридкі й аморальні. Я маю право судити, бо воював за волю. І досі в пам'яті спалене, вимордоване до ноги село Завадка Морохівська. Поляки сплюндрували його за співпрацю та підтримку "бандитів", тобто УПА. Наша сотня прибула на місце побоїща запізно. Ми лише побачили обгорілі трупи і колоті багнетами рани. Навіть на тілах дітей. Цілий день ми витягали і зносили трупи з попелища до чудом уціленої на краю села, церкви. Я добре запам'ятав слово, яким над братською могилою назвав польську політику щодо українців наш провідник — ґеноцид.

Досі у вухах мені стоїть стогін і плач українських переселенців, зігнаних із прабатьківської землі. Мільйони їх поїхали до СРСР, чи польської Сілезії. Там на землі тепер уже колег по нещастю — німецьких вигнанців, поселили моїх краян. А хати, збіжжя, посіви, що зали-

шилися після них, поляки без жалю знищили, аби вибити у нас з-під ніг матеріальну базу. Закінчили цю операцію, й заходилися коло другої. І знову в спілці з Москвою.

1947 року Польща кинула проти нас 90-тисячну армію на чолі з генералом Сверчевським. На польсько-чеському кордоні зосередила свої війська Чехо-Словаччина, а на польсько-советським поставили дивізії москалів: утворили т. зв. трикутник смерті. Ранньою весною розпочався той кривавий бій, з якого ми мали вихід лиш у небуття. Тижнями в нас не було чого їсти; з обмалю набоїв, обдерті, без взуття боронили свою, та й Вашу також, волю. Живими до полону не здавалися: кожен пильнував, щоб останню кулю залишити собі, чи підривався гранатою. Життя в рабстві ціни не мало.

І ніхто на Заході не скликав тоді Рад Безпеки, не знали ми, що таке допомога Червоного Хреста. Більшовицькі варвари називали нас оборонців простого люду, бандитами. Та не долинали до нас слова підтримки. Тоді на Заході ніхто не влаштовував показових судів над росіянами чи поляками за злочини проти мирного населення. Зате це дуже гарно робили комуністи, коли (згодом) засуджували присутність американців у В'єтнамі. Не допомагали нам ні зброєю, ні харчами, як це мають чорножовті патріоти з Анголи, Камбоджі, Ляосу.

А ми ж вели боротьбу проти такого страшного ворога, як Москва. І не часто чути, щоб на Заході дорікали кремлівським правителям за наші кривди. Зате комуністична пропаганда зі шкіри пнеться, тавруючи ганьбою імперіалістів, колонізаторів і експлуататорів. А представники цілих націй конають по тюрмах, концтаборах та засланнях. Як то їм усім ведеться на Сибірі та Уралі?

В полон до більшовиків я потрапив 5 вересня 1953 року. Суджений закритим військовим трибуналом без прокурора й оборонця на 25 років; відтоді тягну свій тягар в'язня. Довгі роки перебував у Мордовських концтаборах, а зараз заховали мене ще далі від людських очей. Десять існує Червоний Хрест, але певно для комуністів Чілі, Індонезії. Бо за весь час, що в ув'язненні, жодного разу я не мав зустрічі з представником будьякої міжнародної організації. Я не жадаю подачок, а просто вимагаю дотримання угод, зі щедрістю підписуваних більшовицьким СССР. Бо коли бандити виявляють солідарність, то чому чесні люди землі відступають перед їхнім нахабством. Згадане вище є мізерною часткою від усього, що я бачив та пережив.

Про злочинні звірства, котрі чинили над українцями комуністи-окупанти, можна писати десятки томів. Ну а я, що я? Перенісши два інфаркти, один у Мордовії, другий тут на Уралі, маю зруйноване до щенту здоров'я. А підперти його нема чим. Харчі, як і ліки не для нас. Маємо до вжитку мізерну капусту, гнилу рибу, чорний перекислий хліб, кашу з протухлої крупи і такє інше. Як сліпий дороги, так я роками не бачив моркви, ягід, помідорів, меду. Прецінь животію.

Постає питання, чому аж через стільки часу і нагадую про минуле.

Звернутися до Вас мене спонукало єдине бажання: утвердити те, чим жив цілий час. Бо виїзд поза межі СРСР для мене, як і для багатьох — акт відплати за муки і страждання. А що пишу приватного листа, то сподіваюся на Вашу особисту, хай невеличку підтримку. Бо до державних чинів та урядів довір'я особливого не маю. Тож пам'ятаючи добрість і шлю Вам, вельмишановна пані Педо Фрейліх, Вашій дочці Розе, Вашим рідним і близьким щирий привіт. Зичу всім доброго здоров'я та успіхів у житті. З повагою до Вас

Дмитро Басараб

(без дати)

Валерій Марченко

ЗНАЙОМТЕСЬ: БАНДЕРІВЕЦЬ

Замість передмови, я хотів би зацитувати документ, який переконливо свідчить, що права людини в СРСР не лише здійснюються, але й охороняються.

Виписки з вироку: Іменем Союзу Советських Соціалістичних Республік 12 листопада 1954 року, воєнний трибунал Прикарпатської воєнної округи на закритому судовому засіданні в м. Станиславові, в складі президента підполковника юстиції Ящина, народних засідателів сотників Свиридова і Лакенка, секретар сотник Ващенко, без участі сторонних розглядав справу за обвинуваченням: Басараба Дмитра Павловича на підставі ст. 54-1а КК УРСР на 25 років ув'язнення у виправнотрудових таборах з позбавленням прав . . . Відписка вірна 12. XI. 54 р.

Я веду розмову з Дмитром Басарабом. В послужбовому списку цього сивого 56-річного чоловіка 7 років партизанки та підпілля, 23 — концтаборів, 31 — як востаннє бачив рідну домівку. Моє перше питання з розряду: як дійшов до життя такого? — Через непередбачливість, — відповідає криво всміхаючись. Слід було б чекати доки ХХ з'їзд засудить свої помилки, а я одразу радянську владу за грудки хапав. Тата енкаведисти забрали наприкінці 1939 року. Маму і 5 сестер — тоді ж на Сибір. Я з братом мусіли втікати за кордон. Виявилось, що в світі існує така штука, як класова боротьба і ми — виразники ідей ворожої класи. Коли раніше дивився на свого малописьменного батька й на думку не спадало, що він може бути чийсь недругом. Заповідав молитися, шанувати маму, батьківщину та землю, що нас годує. Вчив вирощувати хліб. А таки мав заздрісників — розстріляли, а я й досі не знаю місця його поховання. Десять років старцювала на засланні мама з малими дітьми. Жили в державі, де день і ніч співається про щастя; їли те, чого українцям не випадало їсти за всю писану й неписану історію. Старша сестра влаштувалася на фабриці де видавали на обід миску зупи, зумисне відтягала їсти до кінця робочого дня, щоб прибігши додому вибжовати все, погодувати тим родину. Хто дасть мені відповідь, у чому їхня провина?

Шукав рятунку за кордоном і мій брат. Перехід через Сян день у день забирав життя двох, трьох, сімох українців. Хто мав нещастя бути мислителем—українцем, кому не поталанило з соціальним походженням врешті ж випало стати щасливими будівниками комунізму. А кидались люди під кулі, оплачуючи життям волю, бо не мали її на землі. Братові поталанило — більшовицька куля не влучила, видобувся з ріки мокрий, але радий і потрапив просто в руки фашистів. Повели до комендатури. Втікачів за домовленістю передавали назад в СРСР. Два бандитські уряди уклали “законну” угоду: Україна як географічне поняття — так, як народ — ні. Двоє німців конвоювали його до советського раю, туди, де справджуються усі мрії. На мості вже чекали прикордонники, “парни с открытыми русскими лицами”, і він побіг знову. Скочив у бік кущами пробиваючись до лісу. По ньому стріляли і ті, і ті — обидві “дружественные страны”, але марно. Взагалі доля берегла нашу родину. Після війни ще всі були живі, окрім невідомо де та за віщо вбитого батька. Одним ми відбулися. А от решті краян . . .

— 1945 року ви мали нагоду залишитися у Німеччині, що спонукало вас замінити безтурботне життя заможного бюргера на повне небезпек життя вояка УПА?

“Свідомість того, що там далеко на Сході наші люди гинуть за Україну . . . ”

— На що розраховували й чи не була боротьба проти російського уряду справою від початків приреченою на невдачу?

“Мені не раз доводилося чути подібні сумніви, як з боку чужинців, так на жаль, і від власних українців. Гадаю, що в хвилині, коли на карту поставлено питання: бути чи не бути нації? — аптечні виважування розрахунків недоцільні. Ми не мали права датися зліквідувати без опору. Покорою загарбника не задобриш. А чим винагородили ту братію, яка, “мовчить, витріщивши очі”, ми бачили з недавніх подій на Східній Україні. І хай нас було сотні тисяч в УПА супроти декілька мільйонів армії більшовиків, ми билися твердо переконані, що зламаємо хребет Москві.”

— Чи пахне тут звичайним фанатизмом?

“Я не вельми добре знаюся на історії (я не політик і навіть не член ОУН), але доля всіх, навіть наймогутніших імперій — єдина — скін. При цьому неминучі жертви, якими українці й заплатили за dokonання історичної справедливості. Ця істина живила мій дух усі довгі роки боротьби й полону. Піддавати ж її сумніву зараз не маю підстав . . .

Січень 1976

Слава Україні !

СПРАВА ЧЛЕНСТВА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ У ВСЕСВІТНЬОМУ ПОШТОВОМУ СОЮЗІ

1918 — 1920 рр.

Продовження

В. Трембіцький

Про українську поштову проблему всесвітього масштабу говорено в міністерстві закордонних справ у Києві в серпні та вересні 1918 р., коли заносилося на реалізацію акредитації першого дипломатичного представництва Української Держави у Швейцарії, що й здійснилося 8-ого жовтня, як вийшов був окремий закон про висилку посольства 2-ого розряду. Вже 2-ого листопада 1918 р. прийшло до передачі вірчих грамот у швейцарському міністерстві закордонних справ першим представником України др. Е. Лукасевичем, який із цього дня офіційно почав своє урядування.

Три справи були тоді до полагодження: А) повна нормалізація взаємин із швейцарським урядом тобто відкриття консулятів в Берні, Цюриху та.. в Женеві, де будувались підвалини під Лігу Народів, де теж Україні треба було мати належне місце. Дійшло до того щойно 24. січня 1919 р. /вже за другої республіки УНР/. Тоді постали були консульські бюро в Швейцарії, а Місію перемінилося до 1-го розряду. Почались - можна сказати - нормальні операції дій представництва УНР.

2) була проблема добитись приналежности УНР до Міжнародного Червоного Хреста. Це була справа життя або смерті України, бо ж Україна була в війні з Росією та Польщею й потребувала санітарно-медичної допомоги, дозволу вивезти із таборів полонених в Німеччині, Австрії, Італії, /80.000 полонених/, Югославії, Румунії тисячі наших вояків, які могли б доповнити ряди малої 65.000 української армії в Україні на 1000 кілометровому фронті з Росією.

Поштові справи були третіми в черзі. Всежтаки, 9. січня 1919 р. вийшов "закон ч. 50 про приєднання УНР до Всесвітньої поштової, телеграфічної та радіографної спілки".

Храпко І. Збірник Законів і постанов Українського Правительства відносно закордонних інституцій, ч. 1, Відень 1919, ст. 24-25

Храпко І. Збірник, ст. 25-26.

Трембіцький В.: Всеукраїнське Товариство Червоного Хреста 1918-1923, Вісті Кобантанта, ч. 4, Нью Йорк — Торонто, 1972, ст. 16-21

Точна урядова Всесвітнього Поштового Союзу чи в скороченні міжнародними символами була ось яка: La société des Nations et les Bureaux Internationaux des Unions Universelles

Саме точно такий наголовок має публікація видана у французькій мові в Парижі 1932 році.

Postale et telegraphique. Під таким наголовком видана була книжка у Парижі в 1932 р. Автором її був: Bo:sson Henri

Закон був надрукований 23. січня 1919 у "Віснику Державних Законів УНР".

Іменем Української Народної Республіки. Затверджуємо: Голова Директорії
В. Винниченко в.р. Члени: Петлюра в.р., Андрієвський в.р., Ф. Швець в.р:
9 січня 1919 року. Київ.

Посвідчив: В. об. Державного Секретаря Михайло Корчинський в.р.

Ухвалений Радою Народніх Міністрів

ЗАКОН

про приєднання до всесвітніх поштової, телеграфної та радіотелеграфної спілок.

1. Приєднатися Українській Народній Республіці до Всесвітньої Поштової Спілки та приступити до конвенції цієї Спілки, складеної в 1906 році в Римі, зо всіма пізнішими додатками і відмінами.

2. Приєднатися Українській Народній Республіці до Всесвітньої Телеграфної Спілки створеної 1898 року в Лісабоні, зо всіма пізнішими додатками і відмінами.

3. Приєднатися Українській Народній Республіці до Всесвітньої Радіотелеграфної Спілки і приступити до конвенції цієї Спілки, складеної в 1912 році в Лондоні, зо всіма пізнішими відмінами та додатками.

4. Виконання попередніх трьох пунктів доручити Народнім Міністрам Пошт і Телеграфів та Закордонних Справ по їх між собою згоді.

5. Доручити Народному Міністрові Пошт і Телеграфів розробити, по згоді з Народнім Міністерством Фінансів та Державним Контролем, тарифи для міжнародної поштової, телеграфної та радіотелеграфної кореспонденції, які представити на затвердження Ради Міністрів.

В. Чеховський в.р.

Народній Міністр Пошт і Телеграфів, Штефан в.р. (В.Д., III-й вип.
23 січня 1919 року)

Храпко І., Збірник, ст. 137-138.

Значить Україна не забула за цю справу, раз Міністерство Пошт і Телеграфів було в українських руках, на чолі із міністром пошт і телеграфів п. Штефаном. Ясно, посольство УНР в Швейцарії мало довести цю справу до кінця. Доведено? Знова ні! В чому ж справа?

1. В перших днях лютого 1919 р. прийшлося евакуювати урядові УНР столицю. Почався довгий період урядування в вагонах на Волині та на Поділлі.

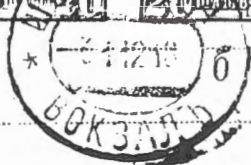
2. Страшна війна з Росією "червоною" та "білою" на фронтах і в дипломатичному світі привели до занедбання цієї справи в Берні, який вище вух був зайнятий обороною України саме на платформі нейтральних держав, а особливо в приязній Україні Швейцарії, де шукалося зв'язки санітарно-червонохрестні, економічні, як атрактивні для капіталістичних держав та її підприємств, з наміром через економіку добитися признання суверенітету, України, а із цим, ясно, справа членства УНР в Ю. Пі. Ю була б автоматично полагоджена, раз це питання тоді /1919 р./ практикувалося додатковим до принципового визнання Переможною Антантою України, як держави.

Само собою юридично "біла" Росія на чолі із адм. Колчаком все ще резидувала в поштовому Берні та була б тоді робила все можливе, щоб УНР не допустити до членства в Ю. Пі. Ю.

ОРИ

ПС

Вч. Ред. Кош.

Поштівка УНР із поштовою печаткою м. Шепетівки (залізничного поштового відділу) з датою 31.12.1918 р. Поштівка була вислана в Київ.

На цьому боці пишеться тільки адреса.

Київск. п.-т. окр.

ВСЕСВІТНИЙ ПОШТОВИЙ СОЮЗ.
ПОШТОВА ЛИСТІВКА.

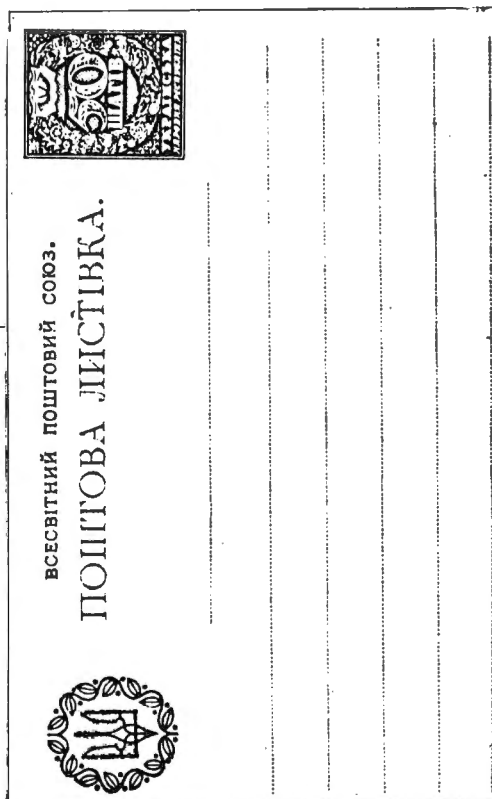
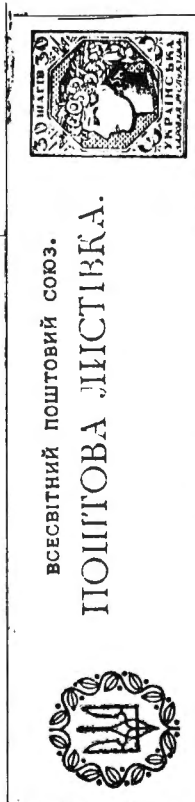
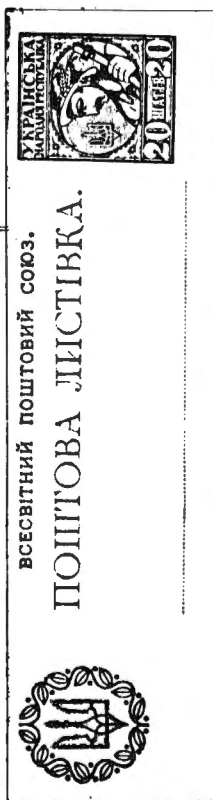
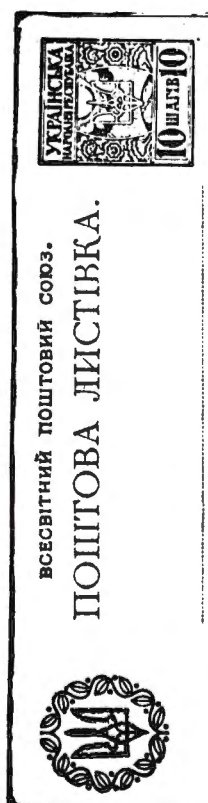
Его Высочеству*Господину нагальнику естатисти**Люблин**Царство польское**Lublin**Królestwo**polacki.*

На цьому боці пишеться тільки адреса.

Київск. п.-т. окр.

Поштова Листівка вислана з датою 2.12.1918 з Козятина (поштового уряду при залізниці) до Люблина в Польщі. Через воєнний стан між Україною та Польщею поштові посилки в Польщу мусіли переходити через Росію. Тому на поштівці печатка Москви із датою 10.2.1919 р.

Українські державні поштівки з надруком «Всесвітній Поштовий Союз» видані були в половині січня 1919 р. Київською поштовою округою для курсування по всіх поштах УНР.

Поштівки були друковані на кремовому півкартоновому папері. Всі написи на поштівці анобронзовою краскою. У 1920 році вийшла деяка кількість цих же поштівок чорним друком на білому півкартоновому папері.

Далі буде

У БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ РОДИНУ

Світовий Конгрес Вільних Українців опублікував у своєму "Віснику", Рік I, ч. 2, "Звернення до українського громадянства у справі мішаних подруж", в якому проголосив справу припинення, або бодай сповільнення росту мішаних вінчань чи не "найважливішою і найпильнішою потребою нашої спільноти" тому, що мішані вінчання серед української молоді вже доходять у деяких наших поселеннях до 100%".

На Рідних Землях ця справа теж дуже загрозлива, бо там постійно "зростає кількість мішаних шлюбів — вона обчислюється мільйонами", як подає збірник "Демографічні дослідження", виданий "Науковою думкою" в Києві в 1975-ому році.

Отже так в діаспорі, як і в Україні йдеться вже не тільки про мовне і культурне винародовлення, але про біологічну загибель української національної субстанції через мішані подружжя і то в протягу відносно дуже короткого часу. Навіть втрачену рідну мову і культуру можна у власній державі привернути, як це наприклад діється тепер в Ізраїлю, але не можна привернути до українства тих, що втопляться в чужій крові. Як не дасться припинити жахливого приросту мішаних шлюбів, то ціле наше українство в діаспорі може скоро зовсім пропасти, а українці на Рідних Землях можуть стати меншістю, або навіть "зникнути з лиця землі і перейти до історії, як віджитий і мертвий первень, подібно, як це сталося вже з неодним народом в історії", як сказав Блаженніший Патріярх Йосиф у своєму посланні з 3-го червня 1976 року.

Супроти тієї смертельної загрози, що нависла над цілим нашим народом, бліднуть усі інші наші справи і потреби. Боротьба проти тієї загрози повинна бути на першому місці усіх наших плянів та зусиль і до тієї боротьби повинні стати ми всі без виїмку. Мусимо боротися за українську родину не тільки, щоб рятувати українство в діаспорі, але й щоб стати прикладом нашому народові в Україні, як можна і треба боронитися перед національним самогубством через мішані подружжя.

Перший Світовий Конгрес Вільних Українців створив для тієї боротьби "Мету", як суспільно-громадську харитативну установу, підчинену Раді Суспільної Служби СКВУ. Але "Мета" не може вести боротьбу сама, без масової активної і конкретної співпраці всіх українців в діаспорі та без їхньої моральної і матеріальної підтримки.

У Зверненні СКВУ, про яке мова на вступі є вказівки, як можна брати активну участь в тій боротьбі. Треба не тільки перерахувати те Звернення, але й виконувати те все, до чого ця наша найвища громадська установа усіх нас закликає. Між тими вказівками є заклик творення Референтур Української Родини в наших існуючих організаціях. Центральна "Мета" вишле кожній організації, на її бажання, вказівки для творення і ведення тих референтур.

"Мета" не дістає від СКВУ, ані від ніякої іншої установи ніяких

фондів. Члени "Мети" працюють безплатно, але в цій боротьбі треба крім праці ще й грошей і тому "Мета" змушена просити о пожертви які треба висилати на адресу:

META – CENTRAL BUREAU
5222 North 11th Street
Philadelphia, Pa. 19141
U.S.A.

Звернення Другого Конгресу СКВУ до Українського Громадянства

У СПРАВІ МІШАНИХ ПОДРУЖ

УКРАЇНЦІ Й УКРАЇНКИ! Тому, що мішані вінчання серед українців, а головнo серед української молоді, вже доходять у деяких наших поселеннях до 100%, і тому, що мішані подружжя та їхні нащадки дуже часто відходять від Українських Церков та від українського народу, а також тому, що справа припинення або бодай сповільнення росту мішаних вінчань являється чи не найважливішою і найпильнішою потребою нашої спільноти, – тому Конгрес СКВУ звертається з цим апелем до українського громадянства у Вільному Світі, а в першу чергу до української молоді.

Дорогі Українці і Українки, а головнo Ти, Українська Молоде! Закладайте українські родини, щоб і Ви і Ваші нащадки могли в майбутньому лишитися вірними Українським Церквам і бути носіями та продовжувачами з роду в рід ідеї боротьби за людські права й волю та державну незалежність для нашого народу в Україні. Якщо не маєте відповідних українських осіб до подружжя, то звертайтеся з повним довір'ям до Центрального Бюро Українських Подруж "МЕТА", яке діє з ініціативи Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців при Раді Суспільної Служби СКВУ та яке поблагословили Високопреосвященіші Митрополити наших Церков – Кир Максим Германюк, Владика Мстислав Скрипник і Кир Амврозій Сенишин.

Всечесніші Українські Душпастирі! Заохочуйте бажаючих одружитися, щоб вони творили українські родини, а коли не мають відповідних українських осіб до подружжя, то радьте їм, щоб вони зверталися до "МЕТИ". Прочуйте їх, що користати з посередництва подруж, тобто із сватання, не є нічим таким, щоб його соромитися.

Хвальні Управи всіх українських організацій! Створіть у Ваших організаціях "Референтури Української Родини", проти зростання мішаних шлюбів і для допомоги в закладанні українських родин, як теж для привертання до українства всіх тих, які вже є мішаними подружжями, і їхніх нащадків, коли вони відстали від вас. Таке привертання можна досягнути тільки тактом, вирозумілістю і любов'ю.

Хвальні Редакції українських часописів і періодиків! Активно включіться проти зростання мішаних вінчань та поширюйте ідею творення українських родин. Поміщуйте не лише надслані Вам на цю тему матеріали, але також редакційні статті.

Амбасадори Українського Танцю в Тасманії

Тасманія є одна з найкращих провінцій південної Австралії і вітається лагідним та помірним кліматом. Острів є гористий, покритий вічнозеленим буйним лісом, береги вквітчані чистими золото-пісковими пляжами. Столичне місто Гобарт розташувалося в підніжжі високої гори Валінгтон і на обох берегах широкої ріки Дервент. Гобарт має найкращу пристань у світі своєю глибиною і шириною ріки. Також славиться новим збудованим мостом «Тасман Брідж» його гарною конструкцією і довжиною. А так само має вже і трагічну історію за собою. В 1975 р. пароплав ударив міст, завалив частину моста і сам потонув. Гобарт також славиться казино, яке є одним на всю Австралію. Тут щорічно відвідують тисячі туристів, щоб подихати свіжим повітрям, відпочити від шуму і затруєння повітря великих міст.

Наприкінці листопаду в Гобарт приїхав з Європи Василь Коваленко з дружиною Лілі. Обквітчаний успіхом тисячних виступів танцю і пісні, обвіяний вітрами і запалений сонцем всіх континентів починаючи з Австралії, Європи, Америки й Азії, Кубанські Козаки під талановитим проводом Василя Коваленка завоювали собі й Україні признання на вічну славу. Дали по сьогодні більше 10.000 виступів на сценах різних театрів, телебачення, радіо та кабаре-тхів у найславніших центрах західного світу.

Тепер черга прийшла на Гобарт. Тут Кубанські Козаки мали контракт на 8 місяців, даючи концерти в казино кожного вечора, крім неділі.

Колись у сиву минувшину, наші славні Запорозькі козаки писали історію України зброєю, обороняючи її від ворогів, і записали себе в серцях і переказах на довгі століття.

Тепер нащадки Запорозжців, Кубанські Козаки, несуть пісню волі й слави на світову арену і кладуть печать на серця «бусурменів» та полонять широкі маси глядачів західного світу.

Колись тяжко було вимовити австралійцям ЮКРЕЇН. Ми в Гобарт-Казино. Виходить на сцену динамічно Василь, в білому, як сніжинка, однострої Кубанських Козаків, усміхнений, поважний і упевнений. А далі, а далі Василь поніс мене на крилах пісні на Україну. Пісню про Кубань, степи і волю, і то в святій-вишневій Українській мові. Всі закутки театру заповнилися тремтінням музики, шелестом степових трав, співом перепела, щебетанням соловейка, скиглінням чайки, все це злилося в один унісон пісні волі України.

Вельмишановні провідні громадські діячі і діячки! Не приглядайтеся безчинно до того, як українська молодь пропадає для наших Церков і нашого народу, та не обмежуйтеся тільки до бідкання над тим нещастям, а робіть щось проти того, кожний і кожна чиніть те, що серед Вашого оточення та в міру Ваших сил і можливостей є потрібне та доцільне. Відраджуйте нашу молодь від мішаних вінчань і заохочуйте її до одруження зі своїми, а в разі потреби радьте їй звертатися до «МЕТИ».

А Василь, плавно ступаючи з широкими жестами рук, чарував глядача і вів його своїм ліричним голосом до престола мистецтва живої пісні. Бо ж пісня-музика є найвище мистецтво, яке не намалювати, ні скульптувати, а тільки може вилитися з душі, це є найвищий дар Творця.

Танець з повільного ритму перейшов у шалене темпо. Василь і Лілі в біло-сніжних козачих строях, на переміну з солями, плели вінок грайливого сонячного сяйва на бризках водоспаду. Кожний рух, усмішка, вимах рук, викидка ніг, з досконалістю малювали живу картину танцю. Василь самородок, з динамікою і виртуозністю, він виконує дуже складні сольові точки.

Треба звернути увагу, що дружина Василя Лілі, хоч і не є Українка, зате талановита танцюристка з українським темпераментом й додає нового імпульсу і кольориту в танці. Лілі не тільки чудово опанувала український танець, але бездоганно розмовляє по українському.

Найкращим їхнім критиком нехай будуть глядачі, які нагороджують їх оплесками і визивають на біс найбільше з поміж усіх інтернаціональних артистів, що разом виступають в програмі. Так само місцева преса, радіо і телебачення приділяють їм багато уваги.

Для Вас, дорогі Українські культурні амбасадори, що сплітаєте три мистецькі цінності – танець, пісню й музику в один український букет квітів-безсмертників, бажаю Вам міцного здоров'я, успіху й витривалости у Вашій священній мистецькій праці. А Вам, дорогі читачі, як що буде нагода, прийти, подивитися і переконатися.

Отаман Віктор Бульба-Шевченко

Ідеологічні Темі

Роман Зварич

ЗА ЯКУ БОРОТЬБУ?

*Теорія й практика та свідомість української
національно-визвольної боротьби*

3

Славний грецький мислитель Аристотель був мабуть першим аналітиком політичних змін і це навіть у винятково модерній формі. Тому його аналіза залишається актуальною й сьогодні. /“Політика”, гляди розділ 5 – “Революція”/. В його розумінні, головна причина кожної глибшої політичної зміни, в тому й революція, походить від певної нерівності всередині тої ж політичної системи, яка знаходиться в переходовому стані. Чим більше ця нерівність набирає різних спільно зв'язаних форм, тим більш розгромлююча і докорінна буде майбутня зміна.

Кожний режим, що спирається на тиранії, мимоволі зроджує зерна революції, які з часом вибухнуть проти самого режиму і його знесуть. Французький філософ 18 стол. Монтескіє в своєму геніальному творі “Дух Законів” /1748/ ясно підтвердив, що принципом будьякого деспотизму є страх; але самий страх, будучи причиною урядування і державної влади, має свої конкретні межі. Влада побудована на страху, скоро почне вироджуватись. В протизв'язі, революція винесе на верх безмежну силу політичної творчості.

Кожне політичне суспільство, Аристотель думав, знаходиться в невблаганому циклі, де відмираюче, звиродніле політичне тіло замінюється в реальну якість нової субстанції процесом “метаболікаї стасис” — до кореня, до самих низин проникнута, суттєва зміна, яка доторкає і тим самим впливає від усіх існуючих і живих граней даного суспільства. Це політичне і суспільне явище, чи процес “стасис”, є революція, хоч сам Аристотель не надав йому такого точного модерного терміну.

Щоб відповісти на питання, що саме є революція, пригляньмося до того, що пише Степан Бандера. Революція для нього це докорінна зміна “яка охоплює зміст і структуру державно-політичного, суспільного, духового й економічного життя одного, чи більше народів. Нові ідеї, нові сили, і нові системи підіймають боротьбу проти ідей, сил і систем пануючих у дотеперішньому укладі, щоб їх усунути, перевернути керму життя і розвитку свого народу та дати йому новий зміст, новий напрям, і нові форми. “Перспективи української національної революції”. Кожна революція має дві основні функції: Перша представляє собою деструктивну функцію, стадію лікування хворого орга-

нізму, цілковите винищення дотогочасного ладу, усунення гнилої системи в її цілості; друга це конструктивна функція, стадія будування нового ладу. Це означає ініціативне, конструктивне панування, при чому державно-національний організм відсвіжується та відроджується. Але, щоб революційний процес дійшов до рівня вирішальності, всі його складові компоненти мусять проходити в милозвучній гармонії. Слід відмітити, що така гармонійність не значить монотонність. Вище — подані дві функції революції сплітаються в одну, нерозривну цілість, проходячи рівнорядно, у виробленій багато-гранній революційній гармонії.

Велика французька революція /1789 р./ внесла цілком нове поняття романтики в саму концепцію революції. Політичні мислителі того часу розуміли динаміку революції як героїчний чин а не як якийсь нелегальний злочин. Ця потрясаюча подія великої революції зуміла поставити саму людську істоту в центрі історії.

Елементи цієї нової суб'єктивності людини були видвигнені Вольтером і Конкорчетом; Робесп'єр став її представником і хоронителем; барикади 1848 року та так звана "фракція Бланкуї" при Комуні Парижа була її наочним висловом.

Однак цей романтичний період в Європі не був довго-тривалий. В італійському "Рісорджіменто" реаліст Кавур перебрав місце романтичного ідеаліста Мацціні; Німеччина була перейнята добою Бісмарка; Республіканська опозиція в Франції Другої Імперії впала під впливом Гамбети, який вийшов з прагматичної традиції "позитивізму" Комта.

Нова реалістична фаза є запроваджена в саму концепцію революції. Під впливом "діалектичної" філософії великого німецького мислителя Гегеля, за його системою негатиї, та вищої "синтези" /*Aufhebung*/ в історичному процесі // сама концепція революції набирає певні "детерміністичні" /в протизагадо до "волюнтаристичних"/ супровідні значення. Тодішні політичні мислителі вірили, що революції розгортаються та вибухають лише тоді, коли ситуація є на те пригода, та коли невблаганний розвиток історії вносить її в життя. В такій стадії повної історично-політичної зрілості, революційний подвиг є неминучий і жадна сила його не зупинить.

Під сучасну пору кожний розважливий політичний науковець та пронизливий стратег визнаватиме, що обидва елементи "детермінізму" та "волюнтаризму" входять в склад кожного революційного процесу хоч деякі будуть вивищувати один фактор понад другий. З одного боку людина творить історію своєю власною волею. Але, з другого боку, кожна людина є саме до певної міри також продуктом історичного процесу; не зважаючи на велику міць людської "волі", не зважаючи на те, що людина хоче вчинити революцію, — самий революційний процес не дійде до свого остаточного завершення як на те не існуватимуть певні історично-політичні передумови.

Кожна революція потребує своїх властивих поетів-романтиків, які зуміли б витворити вищу революційну "містику"; це ті одержимі апос-

толи, які будить берегти принципову чистоту революції, не зважаючи на які б це не було обставини. Апостол творить віру, а перемога без віри неможлива. Але, віра без шаблі стає інертною, остається порожньою. Отже, революція потребує своїх ціле-спрямованих реалістів-стратегів які добре знають осередки ворожої сили та вміють скерувати революційні сили, отже ту власне віру, в ті найслабші зв'язки ланцюга ворожої системи. Революційна містика, як також ті ідеали за які боряться повстанці мусять себе сконкретизувати. Для цього необхідні є власне ті прагматисти-стратегі, які подають напрям і провідництво в революційному процесі, в тім часі коли апостоли подають ясну візію без якої провідництво скоро заморожується. Коротко говорячи, в революційному процесі революційний поет буде замінений революційним стратегом; але один одного доповняють.

Леон Троцький, стратег так званої "большевицької революції" колись висловився, що "революції це люті надхнення історії" /"Перманентна Революція"/. У цьому випадку цей жорстокий ворог Вільної України мав велику рацію, бо зрозумів, що ніяка революція не може бути зимно-кровно запланована, а чи точно вимічена. В жадному випадку не можна порівняти політичного явища революцій з такою подією, яка є загально-споріднена з якимсь "ку-д'етá", або з подібним маневром в проходячому процесі внутрішнього політичного змагу за силу. В цьому контексті національно-революційний процес це змаг за саме єство нації, за її життєздатність в усіх площинах її творчої дії. Цитуємо провідника революційної ОУН - Ярослава Стецька: »Революція — це організований і спрямований органічний процес, свідомий своїх цілей і шляхів, що змагає до основного знищення старого й побудови справедливого, нового. Це не змова, ані місцевий чи палатний переворот, не боротьба мафії за владу, але це відкрита, що все і всіх обіймає, боротьба в ім'я ясних, чітких несумнівних цілей нації.«

МИСТЕЦТВО РЕВОЛЮЦІЇ

Існують різні роди революцій. Але, кожний революційний подвиг є унікальний, не лиш в своїй властивій меті, а навіть у своїй повсякчасній цілості й у повному контексті своєї дії. Тому, виключно наукова категоризація чи аналіза такого надто живого, емоційно-пульсуючого, політично-суспільного явища є майже неможлива. Недавно тому, відомий болівійський революціонер - Че Гевара, заявив, що "не можливо так собі зробити революцію - треба жити нею". Можливо, він намагався підкреслити цей елемент унікальності, властивий кожному революційному процесові.

Причина такої унікальності полягає в тому, що кожна революційна боротьба створюється та провадиться довкола ясного й чіткого принципу, властивого лише тій боротьбі. Без цього власного, виїмкового принципу, боєвий змаг будь-якого маштабу, не доходив би до такого тотального ступеня людського метафізичного "еросу", до тієї найвищої грані людських уявлень та духової творчості, де вирощуються елементарні, незаступимі

первні кожного живого й органічного політичного суспільства, чим характеризується феномен революції. Ленін, батько більшовизму, чи радше нового російського імперіалізму, все говорив про "мистецтво революції". І дійсно, говорити про революцію виключно в науковому, чи навіть лише в концепційному змислі, було б безглуздом. Властиво, щоб правильно розуміти цей страшно загрозливий, але й безмежно творчий феномен, треба його ідентифікувати, як найбільш потужну форму політичного мистецтва. Отже, революцію не можна просто видумати в голові, — її треба відчувати. Не можливо холоднокровно видумати революційну ситуацію, її треба творити, так як мистець творить особливий, "ідеальний" момент в своєму життєвому образі. Мистець поперше шукає за певною духовою символікою, яку він тоді представляє в конкретному образі. Подібно "мистець" революції творить власну революційну "символіку", чи окрему "містику". За образом представленим в цій містиці, та найвища революційна мета в ім'я якої боротьба провадиться, цей мистець вирізьблює ясний революційний шлях, чи сам "процес" революції. З часом ця містика перетворюється в палаючу революційну віру, яка опісля служить всеспрямовуючим каталізатором революційної дії-боротьби.*

В цій фазі, політичний мистець набирає прикмет майже апостола, який у своїй особі персоніфікує саму революцію в її цілості. Ясно, що спершу революційний шлях буде досить тернистий. Відповідальність апостола є власне вигладжувати та вишліфовувати чистоту революційної боротьби і хоронити цю чистоту перед наступом контрреволюції чи навіть фальшивих розкладових чинників опортунізму. В конклюдії, можна ствердити, що найвища форма політичного мистецтва, це революція.

Ми вже занадто при зви чаєні розглядати деструктивну сторону революції. Мало хто говорить про творчу сторінку революційного змагу. Але, коли будемо думати про революцію, як невблаганний процес, який мусить дійти до свого кінцевого завершення, щоб бути повністю успішним, тоді явище революції є, власне, найкращим будівничим, навіть "творцем" людського суспільства. При цьому слід відмітити, що рідко коли революції доходять до такого повноцінного завершення. На це існують дві загальні причини: а) діючі сили контрреволюції є запотужні, щоб їх викоринити та перемогти; б) самий революційний провід не присвятив потрібної уваги для вирощування власних сил, згідно з потребами, і так забезпечити дальшу динамічність революційної боротьби та жвавість її діючих сил у випадку непередбаченого продовження боротьби на деякий час. В цьому полягає небезпека виснажування революційних сил, коли вони самі та сама революційна боротьба ще не є досить зрілими. Добрий мистець революції є неймовірно чутливий на цей момент "зрілості", і зойно тоді дозволяє, щоби розпочався останній етап революційного процесу, а саме - вирішний революційний зрив.

далі буде

*/ Джіованні Мацціні, великий пророк італійського націоналізму, тоді, коли націоналізм був споріднений з концепцією революції, подібно висловлюється: "... кожна революція є витвором принципу, який був прийнятий за основу віри." ("Інтересі е прінчіпі", 1841).

Поезія · Проза

ОЛЕСЬ БЕРДНИК

Олесь Бердник — поет-мислитель і письменник-фантаст, що має на своєму конті чималий літературний доробок. Його твори вражають своєю небуденністю польоту думки і шириною тематики. Він незвичайно цікавий зокрема для молоді своїми пригодницькими повістями на зразок «наука-фікція», що проникають матерію до її невидимих енергетичних духових частин, що заставляють пригадуватись над складністю буття і його призначення..

Олесь Бердник це також безстрашний громадський діяч, що взяв на себе важку і відповідальну місію захищати репресованих і жорстоко караних совєтськими судами земляків своїх, очоливши т.зв. Українську Гельсінкську Групу в Києві.

Недавно появилася в в-ві «Смолоскип» збірка його новіших поезій, п.з. «Блакитний Коваль», з якої беремо цих кілька віршів.

Олесь Бердник

ДІДУ СЛАВУТО!

*Діду-Славуто, батьку безсмертний,
Знаєш ти давні часи...*

*Звідти, від наших предків далеких,
Вість принеси...*

Гей, принеси!

*Потім від нас заberi наші думи.
Пісні і казки на хвилю збирай.
Дальнім нащадкам через століття
Все передай...*

Гей, передай!

ТИ ПРИЙДИ, НЕПОВТОРНА

Ти прийди, Неповторна, на стежку мого поривання
Ти ступи у колиску моєї душі.
Я готую для Тебе початок нового світання,
Твої казки, Кохана, яка не ляга у вірші.

Довгі ночі і дні, а Тебе все немає, немає...
В скелю серця вдаря галактичний прибій...
Мою душу охоплює туга безкрая,
Розгортає у вічність тривоги сувій.

Де Ти, де? Чи прийшла Ти на Землю із Казки?
Якщо ні — то навіщо я в хащах життя?
Без очей Твоїх — ніч, самота без жаданої ласки,
А без слова Твого — небуття.

Прилети, Неповторна!
Минають секунди—століття,
Блискавиці небесні обпалюють серце моє.
Я чекаю Тебе над безоднею світу,
Де безжалісний птах Прометей клює...

КОБЗАРЮ

Кобзарю, кобзарю, куди ти прямуєш?
— На вольную волю...
Кобзарю, кобзарю, хто шлях тобі вкаже?
— Вітри в чистім полі..
Вітри в чистім полі...

Кобзарю, кобзарю, що в полі шукаєш?
— Прадавню могилу...
Кобзарю, кобзарю, а що в тій могилі?
— Незміряна сила!..
Незміряна сила!..

Кобзарю, кобзарю! Чи сила та встане?
— Устане, повстане!
Кобзарю, кобзарю, коли те настане?
— В урочі світання!
В урочі світання!

*Кобзарю, кобзарю, в очах твоїх темно!
— А в думці світає...
Кобзарю, кобзарю, ти плачеш печально!
— А серце стіває...
А серце стіває...*

*Кобзарю, кобзарю, чи вернешся з поля?
— Вернуся, вернуся..
Коли, мій кобзарю?
— Як встане з могили
Забута Матуся,
Прадавня Матуся...*

БЛАКИТНИЙ КОВАЛЬ

*Я блакитний коваль,
Маю кузню свою.
Не залізо, не сталь —
Власну душу кую...*

*Роздуюю горно
Боротьби і шукань,
І палає воно
Серед грізних повстань!*

*Я себе розпалю,
Я розжарю свій дух,
І його переллю
У нестримність, у рух!*

*На ковадло життя
Кину серце своє,
Хай по ньому буття
Грізним молотом б'є!*

*Скачуть іскри рясні
У незміряну даль...*

*.....
У чарівному сні
Я — блакитний коваль...*

ПОКЛИК НЕБА

*Нас кличе небо. Нас небо кличе
В тривожнім сні.
Мов журавлиний ключ курличе
Удалині.*

*Мов материнське прадавнє слово,
Звучить воно.
Ти забуваєш — та зяє знову
В душі вікно.*

*Життя вирує, життя клекоче,
Той клич жене,
Затулить очі, заклопоче
І прокляне.*

*Сльозами зросить твоє обличчя
У мить сумну.
Нас кличе небо. Нас небо кличе
У даль ясну.*

*У циклотронах, в ракетнім реві
Його слова,
В науки вихорі сталевім
Небес дива.*

*Та глухне вухо від того грому
І прагне знов
Знайти у товпиці людському
Святу любов,*

*Оте кохання, що вічно зичить
Світи ясні.
Нас небо кличе. Нас небо кличе
В тривожнім сні.*

ПРО РУТУ, ДИВОМ КУТУ

*Ой спинились баскі коні
На кам'янім мості.
Ой приїхали до Галі
З дальніх країв гості...*

*Відкривай ворота, Галю,
Відкривай світлицю,
Подаруй гостям коханим
Руту — чарівницю.*

*Ой, вінком ляга на чола
Дивовижна рута,
І п'янить сильніше хмелю,
Розриває пута.*

*На Вкраїні лине слава
За ліси, за море,
Ой, що рута, дивом кута,
Розігнала горе!*

*Хай рушають вірні хлопці,
Лицарі завзяті,
Де поля дівчини Галі
Рутою багаті!..*

ПРО СКЛИКАННЯ “КОНГРЕСУ БОГОМАТЕРІ”

ДО МАТЕРІВ УСЬОГО СВІТУ
ДРУЖНЄ ПОСЛАННЯ

Улюблені матері!

Грізний меч повної руйнації навис над життям ваших дітей, над життям всіх істот Плянети. Керівники країн, дипломати, всі мислячі люди тривожно шукають виходу з «мілітарного» лабіринту, але що міняється в результаті їхніх розмов і нарад? Підписані папірці не зупинять лютого ричання ядерного дракона, і досить найменшої помилки того чи іншого правителя, як хистка рівновага буде порушена.

Настав час утвердити всі миролюбні прагнення і дії на головній і вічній суті буття. Ця суть — матір, котра дає життя і дитя, яке несе життя у безмежність.

Саме на цій нерушимій основі, на цій духовній і космоісторичній реальності необхідно будувати всі світові моделі загальнолюдської співвідності, вільної від ворожнечі. Ініціативна рада альтернативної еволюції — братерська асоціація ентузіастів для рятунку життя на землі — звертається до всіх матерів плянети із закликом — готуватися до Всесвітнього конгресу матерів і дитини. В кожній країні світу повинен розпочатися рух за скликання форуму Богоматері, на якому колективна матір людства звернеться до всіх мислячих дітей своїх з вимогою: негайно приступити до роззброєння і до пошуку заг. критерію єдності для всіх людей Землі. Головна ідея конгресу: усунення насильства і війни з практики міжнародного життя. Головний критерій: дитя людське, вільне від антагонізму і ворожнечі до всього живого.

Небезпечна, вибухоподібна ситуація сучасності вимагає настійного втручання матері з дітям в долю плянети. Ми пропонуємо скликати Конгрес матерів й дитини у Вифлеємі, — там де два тисячоліття тому народилося Божественне Дитя.

Лише вороги життя й розуму повстануть супроти такого конгресу.

Ми закликаємо всіх матерів світу в цю відповідальну годину Землі здійснити своє материнське право і вимагати скликання Конгресу Богоматері, підписавши це послання.

1 травня 1977 р.

Київ, Україна.

З доручення Ініціативної ради Альтернативної еволюції —

Олесь Бердник,
письменник

ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ Ф. КОВАЛЯ

Федір Коваль уродженець Закарпаття, по професії журналіст і проживає у Мюнхені, Німеччина.

Весною 1953 р. вийшла друком у Мюнхені перша збірка поезій Ф. Ковалю «Зелені ромби». 11.10.1953 р. появилася в «Українському Самостійнику» рецензія чільного літературного критика проф. Володимира Державина п. з. «Своєрідна й талановита лірика». У вступі рецензент подає: «... підкреслюю, поета видатного, що його поетичну творчість не можна обминути – незалежно від того, чи творчість суб'єктивно подобається, або ні. Федір Коваль належить до дуже нечисленних українських поетів, які на еміграції не переспівують мотивів та поезики 1900–1920 років, але намагаються творити щось відповідне до поезії сучасної Західної Європи й Америки. . . Ф. Коваль має і свої власні акценти, наприклад, є одним із нечисленних сучасних українських поетів, які спромагаються писати вірші патетичні та врочисті, не впадаючи при цьому в прозаїчний трафарет; чудовою є «Присвята», що розпочинає собою цілу збірку:

*Живущий, Тий, що Ії в снагах
невинне серце в лід холоде,
де зневажливий глум неронів
розвіяв хугу по кістках;*

*Великомучениці мрії,
що жде на сонце на розпутті,
де людські душі в біль закуті, —
віддав я серце й душу Ії.»*

І далі: «. . . і на досить одноманітному тлі нашої емігрантської поезії Ф. Коваль справляє враження блискучої зірки. Автор, що спромігся написати – «де кожне місце, наче гріш, в уяві чітко вирізьблене», або ж – «засне мій звук, як вітру мудрий крок» – очевидно, повинен розглядатись, як поет найвищої обдарованості, хоч би які були його інші літературні недотягнення».

Рецензія кінчається висновком, «що йдеться про поета справді і безперечно талановитого, чия лірична творчість обіцяє дуже багато, – якщо спроможеться стати глибшою».

Та еміграційна доля не сприяла появі дальшої збірки. Уже під час виходу першої поет мав ліричні поезії на другу збірку, але не було засобів. Приблизно перед 10 роками підготував він до друку свою творчість – на 400 сторінок. До видання не дійшло через брак грошей.

Федір НОВАЛЬ

ПІСНЯ

*О пісне, хто тебе не співав,
і я тебе побожно заспіваю,
ложечкою мелодій наспилаю,
роздобуду добірніші слова,
щоб на нитку червону нанизити —
може, колись заболить голова,
і ти, пісне, приголубиш, як мати,
і погладиш стурбоване лице
ніжним, ніжним, пренайніжнішим медом,
і доточиш жасминове слівце,
і забереш мене з пекла на небо.*

ГРОЗА *Женуться хмари, мов татари,
корчиться вільха, як щеня,
на піраміді білій дня
он гамлетівські йдуть котари.*

*І крик, і вереск, гомін, гуркіт,
день напува ялиці з рур,
читає псалму, шепче дзюркіт,
бо скавують гроби баюр.*

*І метушня, і суматоха
вітрів, людей, звірят, дерев,
хмара сівби собі бере, —
народ і бідкався, стогнав, охав.*

*Та нагло коні дибом стали,
візник одного загнуждав,
і небеса із криж, стали,
відкрили проблиски галяв.*

*Востаннє грім до бука вдарив,
схилився явір до лози
і покотились небом хмари,
як до господ старі вози.*

Ф. Коваль займається журналістичною діяльністю і його статті появляються в «Шляху Перемоги», «Українській Думці» та в інших часописах. Тепер працює також над довшими поемами та низкою філософічних есеїв.

Ред.

САМОТА

*Накрила ніч городи,
ніхто не йде ніде,
лиш самота приходить
до мене кожний день.*

*І сяде за порогом,
то знову у кутку,
і пісню дивним рогом
якусь сумну таку*

*тужливо грає, грає
про ночі й дня двобій,
про те, що не вгаває
у неї в грудях біль.*

*Великим шумом грозить
притаєний бурж,
а покищо морози
ведуть на шибі гру.*

*На небі сумно має
зелена хоругов,
а самота питає:
ніхто ще не прийшов?*

АРАБСЬКІ КОНІ

*В Гранаді ночі на білих конях,
що прибігли з Арабії,
вони свої голови клонять
на травники, що їх привабили.*

*Жовтаві стрічки на їх шиях,
на головах червоні китиці,
за ними люстро велике котиться,
а сонце їм сорожки шиє.*

ЯК ГАРНО БУТИ МОЛОДИМ

*Як гарно бути молодим,
ходити у багрових шатах,
скликати перли з-під води,
збирати зорі, мов дукати.*

*Як любо бути молодим,
носити в серці пах конвалій,
пестити мрії білий дим,
летіти з вихором упарі.*

*Як мило бути молодим,
будити радість глядача,
із серцем свіжим і новим
чекати в рожгах на дівча.*

ПОСТІЙ НА МЕЖІ

Зціпивши зуби, із трудом повертався з боку на бік. При найменшому порусі пронизав біль, а втім непорушно вляжати було теж не під силу. Зболіле від побоїв, твердої лежанки й ревматизму тіло, розслаблене, зчорніле, як той надбитий овоч, що-мить про себе нагадувало. Крізь загратовану щілину в мурі сліпа ніч заглядала. Якесь зірка дрібно мигала, наче догоряла. Це певно моя – подумав Жайворон. Лежав на голому бетоні, навіть соломи в'язням пожалували. Водив змореними очима по невеликому, темному просторі. До студеної долівки поприлягало ще кілька покуцьорблених тіней. Зовсім їм тут так, як в одній братній домовині . . .

З черги горілиць влігся, важко втупивши погаслий погляд в навислу брудну стелю. Ніяк не всне. Мимохить закрадається передчуття близького кінця. Ніколи б раніш і не допустив, що так ненадійно без глибшого значення й стійкішого висліду, життя відплине. Тепер розумів добре того борця, що хотів ще раз за справу померти. Бо що такого значного, закінченого доконав, що можна б уже й розставитися з дочасним? Не то що нічого величного, насправді ж узагалі мало що . . . І стало невимовно гірко. Думка, що залишить тепер усе та, не сповнивши більш ні одного з безлічі пекучих завдань, з нічим відійде назавжди, пекла живим вогнем, мучила гірше, як ціле оте його теперішнє, жорстоке й безцільне, поневіряння. Раптом начебто засвітало в голові. А може і в тому злощасному, безнадійному місці є ще нагода дещо корисне вчинити? Як не своїми силами, то хоч би через отих безталанних, що розкиненими плямами по незаметеному бетоні валяються? . . . Може хоч один з них виживе, справі послужити зуміє . . . Самому вже ніколи, це певно. І, як би в знак підтвердження, болюче захрипіло в його грудях, а тоді прорвався гострий кашель і серією сухих вистрілів довгі хвилини турбував холодну надранню тишу. Он як йому ті катюги доїхали . . . Трохи заспокоївся, німо поликаючи біль і зневагу, після чого знову забило в грудях і зайшовся хвилиєю кашлю.

На долівці якусь мить тут і там заворушилося, хтось підбирався на прикрому посланні, хтось корчився, а там ще раз усе поринуло в глухий, змертвілий стан. — Спіть, хлопці, спіть — беззгучно вговорював. До всіх лих ще й безсонниця приєдналась. От, безвихідне положення. Що ж, так йому тепер і бути, сам собі винен. Мабуть не достатньо обережний був, в конспірації прогрішився. Якщо б знаття, чим воно покінчиться, інакше поступив би. З тією валізкою тоді не тягався б, це ясне. Підождати ще треба було — добре дораджували — тим гончим собакам на очі не набиватися. Де-де, а в таких непевних місцях, за умов постійних облав. Проте він, як завжди й до того, зарискував, далі вивіряв своє щастя. Дорого довелося розплатити, та ще й життям другого. Мимохить здригнувся. Тільки ж — кому заздалегідь вислід відомий? Мав же не так поступити? Було до-ручення — негайно, поширити в той критичний час важливі інструк-

ції. Тут не про дні, а про години йдеться. Не залежали ж від того далшї рухи активу? Адже на сході саме велика розгра проходила. Там мало вирішення застати. Слїд було сотням мерщїй з місця рушати. Зволїкати в таку пору? Отож, не міркуючи двічі, як-стїй набив повну валїзу літературою і давай – з возу на віз, із тягарівки на тягарівку, з поїзду в поїзд . . . Хїба таке йому, що новина? По дорозі так лобо, на призначених зупинках, облепшувався тягар, потрохи опорожнювалася від небезпечного змісту валїза. Ще б лише окружний осїдок забезпечити й чергове трудне діло виконано. От уже, попере́мнним порухом, то пристає, то знову, ніби вагаючись, уперед тягне, отак закрадається – доїжджає поїзд повільно до станції. Вистачально близько – рішає він. Випробуванням звичаєм, опустить тепер непомітно свій вантаж у заглибину здовж залізничної штреки, згодом же, своєчасно повернеться й його справно підбере. Швидкими кроками підходить до дверцят, тільки б їх злегка відчинити й неспостережно . . . Втім пристає, з місця взад подається – нічого з того, всюди баншуци пантрують. Нашвидку видобув дещо з літератури, поховав по внутрішніх кишнях, шкода, всього не зміг. У цю ж мить перейняв і в коридорі, чи не з найближчого вагону, металевий звук важких ступань чобіт. Сторожа вже на п'ятах. Обвантажений, кидається у протилежний бік, з переділу хутко в інший переділ. Усі переповнені подорожніми – це добре. Так легше в натовпі загубитись.

— Гей, Жайвороне, а тобі куди? — несподівано перехоплює його якийсь молодець, ураз підносячись з місця, дорогу заступаючи. Нервово міряє з голови до ніг — Ах, це ти, Пеньків! Колишній одноклясник. З коридору лунає різка командна мова одного з жолдаків. В сусідньому переділі відбувається теж контролю. Й ревізія! — поразила думка. Між двох вогнів попав. Збгано, мовчки, хоч не менш промовисто, вказує приятелєві коротким поглядом на прихилену до внутрішньої стінки заборонену річ. Ніяк не приховаєш такого. — Не спускай з ока, але й не признавайся до цього! — обривчасто нашіптує йому й чимдуж віддалюється. До переділу вдирається узброєний чужинець. — Чиє це? А чиє те? — посипалися запити. Все перевірили, тільки власник валїзки не зголошується. Ляндскнехт клене й волоче неповоротний предмет за собою. — Хїба це ваше? — гукає за ним по-українському Пеньків. Втім діється щось несамовите. Німецький вислужник дико, з божевільною злорадістю, вихоплює з футералу пістоль і вистрілює в неповинну в нічому людину з найближчої віддалі. Обливається кров'ю Пеньків, обсовується ниць і ось лежить горілиць із розкритими устами, виряченими очима й широко розведеними раменами. Господи, і Жайворон догледів, що сталося, проте запобігти трагедії не встиг. Надто блискавично все пройшло. Не тямлячись, кидається тепер на посіпаку, в безсильному гніві ловить його за вилоги маринарки — Що ви вчинили, негіднику? — кричить у розпачі. Тут же наскакує другий легальний опришок, до спілки перемагають його, не шкодують при тому ударів прикладами, насильно випихають на перон. — Так їм тшеба, тим збуйом — єхїдно перемовляються. Заволочили на німецьку станицю, списали протокол. Не дався застрашити, з одчайдушним завзяттям посвідчував холодно-кровне вбивство свого земляка.

Але дарма. Судове слідство проти нього повернулося. Бездумний злочин роз'юшеного шовініста не то що не покарали, а ще й нагородили. Злочинцем натомість, ув очах беззаконного правосуддя, був він. Адже знайшли при ньому політичну, протигітлерівську бібулу, а до того супротивлявся владі. Запроторили в'язницю, оце ж і досі, близько пів року вже, карається. На згадку про свого, так нізачо загинулого, друга пройняв Жайворона тупий біль. Ще раз усвідомляв суперечності свого трудного положення. Глибоко зідхав. Проте не одного його сон не брався. Щось заворушилось

— Не можете спати, правда? Я також ні. Чую, як ви від кількох годин перекидаєтесь, не годні собі місця знайти, втім тихо з поблизького кута озвався високий хлоп'ячий голос. — Сам не знаю, як то іншим у такій зимній норі можливо — та й несміло урвав свою мову. — Ти юначе-молодче тількищо зі світу, а вони вже довго тут мордуються, природа бере верх, — півголосом відозвався Жайворон. — І яким, це власне робом отого бідного Михася Стоногу така доля постигла? Хлоп'я, та й того кати не пощадили! — задумано обурювався. Ще навіть добре з вечора не встигли розпитати, якраз бо вчора між них попався. Побитий, виголоднілий, насмерть заляканий.

— А як же ти, сердего, сюди потрапив? — поспитав хлопця спочутливо.

— Не було в нас дома, що їсти. Мамуня на послугах мало що заробить, а тата перетримує “капо“, бо якось їздив на село дещо на харчі вимінати, то й там його заловили. Малі мої сестри розкричалися з голоду, от я за ту кухню колокасарні закрався, там всячина валяється, хотів хоч кілька бараболин зарвати.

— Ото знав, куди зайти. І зловили на гарячому, що? — перепитав Жайворон.

— Спочатку йшло, як по маслі. Мав уже перелізти з тим, що вдалося потягнути, крізь діру у дроті, аж той військовий, що на варті стояв, почав підозріло розглядатися. Страх мене взяв, опустив я з рук своє міщатко, той на мене зирк, та й уже гвером намірився . . . Я, що мав сил, через подвір'я в ноги. При самім виході таки зловили мене. Стали бити, погрожувати, що повісять, як не признаюся, буцім то я шпінон. Що ж було діяти?

Присилували сказати так, як вони собі того бажали.

Жайворон насторожився. Хвилину зосереджено передумав, а тоді:

— Слухай добре. Завтра їм зразу розкажеш, як було по правді, розумієш? Так як є тепер, дуже погано. Гірше не може бути. Чого доброго . . .

Але не журися. Вже ми не ми будемо, якщо не подбаєм, аби тебе вранці переслухали. Та пам'ятай — ніколи більше в житті не кради з якого б то приводу не було, голод — не голод. Є куди більше завдання, аніж заспокоєння шлунка. Ось ціла наша батьківщина кривавиться, хіба не відчуваєш, не бачиш цього? Нехай же кожному буде це в першу чергу на думці . . . Слухаєш мене? — Слухаю — зосереджено відповідав юнак. — Тож на будуче так і поступай.

Тоді почав Жайворон зусильно обдумувати, яким би то найпевнішим

способом хлопцеві з біди викараскатися. Отак і ніч пройшла, надворі сутеніло. Доносилися перші рокоти розбуджуваного міста. Нагло відозвався з боку стінної перегороди якийсь приглушений звук. Жайворон замер, скупчено тривав якусь хвилину. Немає сумніву — ритмічне вистукування. З сусідньої камери “телеграфували”. Протягом метнувся в тому напрямку, щільно приліг вухом до стіни, уважно наслухував. Не все точно відшифрував, але й того, що сприйняв, було досить.

— Друзі! — негайно зааярмував співучасників неволі. Долівка ожила, не без зусилля піднялося кілька голів. — Що такого? — заметушилися.

— Невесела новина. Якусь грубу рибу гештапівську до чорта пірвало. Атаку чи що . . . Буде певно відплатна акція, може й тут, у нас. Приготовляйтеся на найгірше. За одну таку звірюку легко можуть і десятки розстріляти, таке в них із правила водиться. — Бог з нами! — поклики. Люди, аж тепер вилонилось кільканадцять їх, позривалися на ноги, пішли в рух особисті клунки, заходилися натягати на себе шмаття, приступили до спільної молитви. Проте покінчити її загально вже не довелось. Оце знечев'я заgrimотіло об двері, цокнув замок, вони навстіж відкинулися, відслоняючи коридор. На порозі появилася грізна, озброєна й умундирована, група. Передній з гештапівців то міряв очима суворо камеру, то вдивлявся поперемінно в фатальний шматок паперу у руці. Нарешті гостро, хрипко проскандував: — Швеці! Кольоті! Петрофія! Стоноха! — Коротка павза й — Алес гераус! — Мов холодне лезо ножа приторкнулось горла названих. Позначені смертним присудом, важко зрушилися вони. Один Стонога, неповнолітній Михасьо, з острахом отягався. Втім сталося щось несподіване. Потиснувши хлопчині непомітно руку, впевнено виступив за нього Жайворон. Зимно муштрував поглядом гештапівський старшина чвірку, тоді сухо скомандував маширувати їй наперед себе. Наново зариглювали перед рештою в'язнів понурі залізні двері камери. Голубом понеслася молитва за тих, що відійшли.

На замлоєному подвір'ї бовванів довгий ряд сірих, онімілих постатей. Мовчки приєднались до них Жайворон із побратимами спільного призначення. Було щось величного, незборного в тій суцільній, ні одним стоном, окликом, чи просьбою, непрорваній тиші засуджених.

— От і він став мучеником за ідею — відкарбовувалося в свідомості Жайворона. — Та чи хто коли прославить, хоча згадає тих мовчазних, самовідречених бойовиків, що в цю жорстоку добу визов брутальному насиллю кинули? Подбає хто віднайти сліди їхнього туземного життя? Розшукає закидані кістки? — ворушилося в його невтомних мислях. — Не за себе ж боровся й поліг, а за святощі всіх, минулих сучасних і майбутніх, поколінь. — Втім стрепенувся. — А що ж, як навіть і забули б . . . Як невідомим вояком повік остане . . . Нехай. Все ж таки повнотою життя жив у цьому вирішному, тривожному, неблаганному сторіччі. Все ж таки дав свою власну, гідну батьків і прадідів, відповідь на строгий допит долі. Не був глухим на поклик. Виконав усе, що зміг. І не паде непотрібною жертвою, а як свідомий вартовий на стійці. —

Непевність браласть ексекторів, ховали очі від достойного безстрашного погляду великої громади, що мов би не на страті, а суддями стоїть перед ними. — Фоєр! — тоді різко ревнула команда. — Слава Україні! — майже водночас розляглося з братнього ряду, зіцілого життям і смертю. І над живою перед хвилиною свідомістю мужів із грюкотом, назавжди спустилася завіса.

Увага!

Увага!

НОВЕ ВИДАННЯ

Накладом Української Видавничої Спільки в Лондоні появилася черговий роман відомого українського письменника

Степана Любомирського

»ПРОМЕТЕЇВ ВОГОНЬ«

Автор розгортає широке полотно подій, які відбувалися на західноукраїнських землях після закінчення II-ої світової війни та боротьби на життя і смерть українських патріотів з московськими наїзниками. Як і всі попередні твори С. Любомирського, «Прометеїв вогонь» читається легко, а інтригуючий зміст викликає неослаблене зацікавлення у читача від першої до останньої сторінки. Взявши до уваги ще й велику ідейну вартість твору, Видавництво без вагання поручає його широкий читацькій публіці, а зокрема молоді.

Книга має 544 сторінок, формату А-5, на доброму папері, в твердій оправі з мистецькою сорочинкою, коштує:

Вел. Британія	фунт.	6.00
США і Канада	дол.	15.00
Австралія	а. дол.	13.00
Німеччина	н.м.	30.00
Франція	ф. фр.	70.00
Бельгія	б. фр.	500.00
В інших країнах рівновартість ам. долара.		

При гуртових замовленнях опуст. Замовлення слати на адресу:

Ukrainian Publishers Ltd.
200 Liverpool Rd.,
London N1 1LF
Great Britain

Наука · Культура · Мистецтво

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Продовження

Борис Антоненко-Давидович

П Р И Й М Е Н Н И К И

По, за, з, на

Вище ми бачили, що прийменника *по* з присвійними займенниками *мій, моя, моє, наш, наша, наше* українська клясична література й фольклор не так часто вживали, як це недавно стало поширюватися в літературі, коли чуємо: *по-моєму, по-твоєму, по-нашому*, наприклад: *»По-моєму, так не можна робити«*. Виходячи з наших мовних традицій, цю фразу краще було б сказати так: *»На мою думку (або – на мій погляд, чи як на мене), так не можна робити«*. Але не слід думати, що українська мова взагалі виникає прийменника *по*. Ні, ми досить часто користуємось цим прийменником, наприклад: *»По Савці свитка, по пану шапка«* (прислів'я); *»Видно пана по халявах«* (прислів'я); *»По своєму ліжку простягай ніжку«* (прислів'я).

Прийменником *по* користуються на означення місця руху: *»Він тинявся без діла по вулицях і майданах столиці«*; *»Мені багато доводилось їздити по містах і селах України«*. Але неправильно кажуть: *»Я живу по вулиці Шевченка«*, – замість: *»Я живу на вулиці Шевченка«*.

У фразі *»Він по походженню українець«* прийменник *по* стоїть не на своєму місці. Не краще буде, коли замість нього поставити прийменник *за*, як це часто роблять: *»Він за походженням українець«*, – бо тут треба прийменника *з*: *»Він з походження (або з роду чи родом) українець«*. Узагалі прийменником *за* часто надуживають. Якщо він стоїть цілком на своєму місці у фразах *»Одягнений за останньою модою«*; *»Це зроблено за всіма вимогами науки«*, то цього не можна сказати про такі фрази: *»Він зробив це за наказом директора«*; *»За бажанням публіки концерт повторено«*; тут слід сказати: *»З наказу директора«*, *»На бажання публіки«*. Вислів *»одержати гроші за рахунком (чи за ордером)«* також неправильний, слід: *»одержати гроші на рахунок (чи на ордер)«*. Коли треба означити привід, причину або підставу якось дії, тоді краще вживати прийменника *з* або *на*: *»Чи з доброї волі?«* (О. Гончар); *»Носили на його бажання дорогі страви«* (М. Коцюбинський).

Принагідно слід звернути увагу на хибний вислів *»з точки зору«*, що є буквалістичним перекладом російського *»с точки зрения«*; по-українському цей вислів буде – *з погляду*: *»з погляду марксизму«* (Українсько-російський словник АН УРСР), *»з цього погляду«* (Російсько-український словник АН УРСР).

У декого часом виникає питання: Як правильно сказати по-українському – *пішов по воду* чи *пішов за водою*? Це залежить від того поняття, яке ми

вкладаємо в речення: якщо йдеться про мету руху, то треба ставити прийменника *по* («Ми ходили *по* гриби». – П. Воронько), якщо напрям руху, – прийменника *за* («Пливи, косо тихо *за* водою, а я піду слідом *за* тобою». – пісня; «Я йду *по* лікаря, бо хворому дуже тяжко», але «Я пішов *за* лікарем до його кабінету взяти рецепт»).

При чи за?

З прийменниками *при* й *за* трапляється чимало помилок на письмі й з уст. Візьмімо такі фрази: «*При* будуванні клубу ми застосували всі нові технічні досягнення»; «*При* бажанні цього можна досягти»; «Це можна здійснити *при* всіх обставинах». У всіх цих фразах прийменник *при* стоїть на означення часу. Погляньмо, коли саме наша клясика й живе народне мовлення користуються цим прийменником: «Була в мене небога, *при* мені вона і зросла» (М. Вовчок); «Три явори посадила сестра *при* долині» (Т. Шевченко); «Він такий у нас чоловік, що все *при* начальстві крутиться» (з живих уст). У всіх цих прикладах прийменник *при* означає місце. Уживають його і як відповідника до російського прийменника *в*: «Як живе чоловік *при* вбозтві, то й хороший зробиться поганий, а як *при* волі, то й ледащо покажеться гарне» (Б. Грінченко), – або в таких висловах, як *при* розумі, *при* здоров'ю: «Був чоловік середніх літ, *при* здоров'ю» (Г. Барвінок).

Далеко рідше ми натрапляємо на прийменника *при* з відтинком часу: «*При* слові «ключниця» Зоя злісно стиснула губи» (Л. Українка); «*При* такій інтенсивній *праці* треба добре їсти» (М. Коцюбинський); «*При* згоді були люди» (Словник Б. Грінченка). У цих фразах можна було б поставити й описову конструкцію: «*Коли* почула слово «ключниця»...»; «*Коли* так інтенсивно *працювати*...», «*Коли* згоджувалися...»

Якщо в фразі мовиться про історичний або тривалий час із життя окремої людини чи багатьох людей, тоді клясика й народне мовлення вдаються до прийменника *за*: «Ото було *за* наших часів – Верді, Россіні...» (Л. Українка); «*За* Хмельницького Юрася пуста Україна звелася, а *за* Павла Тетеренка – не поправиться й теперенька» (М. Номис); «*За* царя Панька, як земля була тонка» (приповідка); «Це було ще *за* життя мого батька» (з живих уст).

З прикладів бачимо, що в двох перших фразах слід було сказати: «*Коли* будували (або – *будуючи*) клуб, ми застосували»; «*Коли* є бажання (або – *бажаючи*), цього можна досягти».

СПОЛУЧНИКИ

Аби, щоб (щоби), жеб (жеби)

Сполучник *аби* звичайно є відповідником до російських *лишь бы, только бы*: «*Аби* день до вечора» (приповідка); «Нехай собі співає, *аби* не голосно» (Т. Шевченко). Але в деяких говірках української мови це слово править за синонімом сполучників *щоб, хоч би, якби*. Це позначилося й у нашій клясичній літературі, наприклад: «Я *аби* хотів що попові дати, то не дам, бо не маю, а він *аби* хотів здерти, то не зідре, бо не має що здерти» (В. Стефаник).

У сучасній українській літературній мові сполучника *аби* вживають тільки в його першому значенні, тому в фразі, взятій з газетного фейлетону, слово *аби*

стоїть не на своєму місці: »Всі можуть засвідчити: не було ще випадку, *аби* хтось із працівників управління навіть з виховною метою хапався за пасок, розмовляючи з своїм сином«. Тут і в подібних випадках треба послуговуватися сполучником *щоб*, як це чуємо у відомій народній пісні: »...*щоб* наша доля нас не цуралась, *щоб* легше в світі жилося!«

Слід зауважити, що в говірках західних областей України трапляється чути замість сполучника *щоб* (*щоби*) – *жеб* (*жеби*): »Немає злого, *жеби* на добре не вийшло«. Такий сполучник треба вважати за діалектизм і полонізм, який прийшов у ті говірки під впливом польської мови (*żeby*). Звісно, йому не може бути місця в літературній мові, окрім тих випадків, коли в художньому творі, задля колориту, автор хоче зберегти пряму мову своїх персонажів.

Варто, тільки, тільки-но, як тільки

Іноколи доводиться чути з уст і бачити на письмі вислови на кшталт: »*Варто* мені взятися за роботу, як він одразу ж кличе мене до себе«; »*Варто* мені лягти, як миттю засинаю«. В обох цих фразах слово *варто*, ужите в значенні прислівника, стоїть не до речі, його механічно перенесено з російського вислово »*стоит* мне взятися за работу«, »*стоит* мне лечь«. По-українському в таких випадках слід сказати: »*Тільки* (або: *тільки-но, як тільки*) візьмусь за роботу, він одразу ж кличе мене до себе«; »*Тільки* (або: *тільки-но, як тільки*) ляжу, миттю засинаю«.

Слово *варто* кажемо тоді, коли хочемо висловити, що слід або не слід щось робити, що є в цьому потреба чи рація: »І справді *варто* було б попливти човном« (І. Нечуй-Левицький); »То видно, ще не *варто* над ним сумувать« (Л. Українка); »*Варто* щось попоїсти« (Б. Грінченко).

І – й – та

Між словами в реченні й між реченнями ми часто вживаємо сполучників *і* та *й*. Українська мова – милозвучна й тому пильнує, щоб не скупчувалось поряд кілька голосних або кілька приголосних. Для того, щоб ці звуки гармонійно чергувались, є в українській граматиці правило чергування, за яким звук *і* чергується з *й* на початку слів (він *йде*, вона *йде*), а також коли ці звуки виконують функцію сполучника. На жаль, іноді забувають про це правило й пишуть Вона *і* він, замість – Вона *й* він. Письменники, що дбають за високий рівень мовної культури в своїх творах, послідовно дотримуються цього правила й ставлять сполучник *і*, якщо попереднє слово кінчилось на приголосну (»Я прокинувся через те, що поїзд сіпонував *і* раптом пішов швидко«. – Ю. Смолич), та сполучник *й*, коли наприкінці попереднього слова стоїть голосна (»Хоча сам він обертався повільно, проте робота в його руках якось ішла сама собою, швидко *й* до ладу« (О. Гончар).

Якщо між сполучниками *і* та *й* нема ніякої значеннєвої різниці, то сполучник *та* може бути в значенні *і* (»Тільки він *та* вона, *та* старий, *та* стара...« – дитяча пісенька), а також і в значенні слова *але* (»Ой п'є Байда мед-горлілочку, *та* не день, не два, *та* й не годиночку«. – дума). Коли вживати сполучника *та* в значенні *і*, а коли ставити сполучник *і* – це питання здебільшого суто стилістичне: якщо в реченні вже є сполучники *і* та *й* або попереднє слово кінчається на *і*, тоді для стилістичної різноманітності може прислужитися сполучник *та*: »Вона *й* її мати *та* багато інших людей знали про це«; »Батько наказав мені *та* його братові полагодити повітку«. Сполучником *та* в значенні *і* поєднуються також близько споріднені поняття,

стани й явища, а крім того, стани й явища, одне з яких впливає з другого або зумовлене другим, стани й явища, які чергуються: «батько *та* мати», «ходить *та* плаче», «сміється *та* плаче», «блискає *та* гримить», «кажуть *та* пишуть» і т.ін. Нема також ніякої значеннєвої різниці між словом *але* й сполучником *та* в значенні *але*, і коли ставити те чи те слово – це питання лише стилю.

Як би не – хоч би як, який би не – хоч би який

Часто помиляються в тих випадках, коли будують українську фразу за зразком російських висловів *как ни* («А ви, друзя, *как ни* садитесь, все ж в музыканты не годитесь»), *какой бы ни* («*Какой бы ни* был результат, а работать нужно») і кажуть та пишуть: «Без освіти нічого не досягнеш, *як би не хотів того*»; «Не тонкощі сюжетоскладання, *якими б не* були вони винахідливими, цікавлять нас». Таке калькування російських висловів інколи навіть не дозволяє гаразд зрозуміти фразу, наприклад, перше речення, сказане вголос, можна зрозуміти й так: «без освіти нічого не досягнеш, якщо того не хотів». Щоб такої плутанини не було, треба висловлюватись правильно по-українському: «Без освіти нічого не досягнеш, *хоч би як* того хотів»; «Не тонкощі сюжетоскладання, *хоч би які* винахідливі вони були, цікавлять нас». Так усталилося в нашій клясиці й живому народному мовленні й нема чого від цього відступатися: «Не до пари голубоньці горобець, *хоч який* він прехороший молодець». (Л. Глібов).

Так само російському вислову *что бы не* відповідає український *хоч би що* («*Хоч би що* він думав, *хоч би що* робив, а якась потаємна думка точить його серце мов хробак...» – М. Чабанівський); так само й російським висловом *кто бы ни и где бы ни* відповідають українські *хоч хто, хоч де* («*Хоч хто* назатиме, – не слухайсь»; «*Хоч де* будеш, то я тебе знайду». – Словник Б. Гринченка).

Ч А С Т К И

Ж, же, а, бо, но

Частка *ж* (або, якщо попередня слово кінчається на приголосну *же*) в одних випадках відповідає російській частці *же*, як ось, приміром, у приказці: «За моє жито мене *ж* і бито», в інших – ні. Скажімо, у фразі «Та ти *ж* сам бачив» частка *ж* більше відповідає російському слову *ведь*: «Да *ведь* ты сам видел». Бувають випадки, коли в українській фразі краще поставити сполучник *а*, хоч у відповідній російській фразі стоїть частка *же*: «Братья работали, а *же* сидел» – «Брати працювали, а я сидів».

Частка *ж* (*же*) часто надає фразі підсилюючого пояснювального (або виправдувального) характеру: «Я *ж* не хотів цього»; «Я *ж* не думав, що так воно обернеться».

Інколи російській частці *же* відповідає українське *бо*: «Та й, *те-бо* сюди!»; «Та годі-*бо* тобі!», – або частка *но*: «Сядь-*но* та рознажи».

У південно-західних діалектах слово *же* виступає подекуди замість *що*: «Добре того стражить, *же* ся боїть» (прислів'я). Це полонізм, якого українська літературна мова звичайно не допускає.

Далі буде

ЛЮДМИЛА

ТЕМЕРТЕЙ

Продовжуємо серію портретів українських мистців, а щоб хтось не закинув нам, що ми, мовляв, визнаємо і пропагуємо спеціально тільки аванґардне мистецтво, представляємо цим разом нашим читачам малярку, яка працює виключно в реалістичному стилі і в традиційних сюжетах як портрети і композиції з жіночими фігурами, отже маємо до діла з мистцем, який не ставить собі за завдання шукати нових формальних розв'язок.

Зрештою, стилі в мистецтві тепер так швидко міняються, що, наприклад, цього року вже не можна зачислити абстрактний стиль до аванґардного мистецтва, бо найновіша мода в малярстві – це новий реалізм. Новий реалізм помітний тим, що він звертає увагу на фотографічно точне зображування предметів та на випадковості композиції, яка не є, як колись, наперед добре обдуманий сюжет, лише якийсь відірваний відтинок, якась банальна сценка з нашого сучасного щоденного побуту. Та найслабшою сторінкою нового реалізму є те, що деякі мистці взагалі не трудяться, щоб опрацювати власну композицію, лише копіюють прямо побільшену фотографію. Під технічним оглядом нові реалістичні твори є бездоганні, з перфектним до злуди рисунком, на жаль, нема в них особистого стилю мистця, нема творчого первня, що є властиво суттєвим у мистецтві, бо наслідування чи копія фотографій навіть коли найкраще намальовані, належать скоріше до ремесла ніж до справжньої мистецької творчості.

Але щоб не казати про різні стилі в малярстві, в кожному з них можна творити гарні речі. В будь-якому стилі знайдеться щось такого, що може нас зачарувати, бо, як кажуть, нема ліпших, або гірших стилів, але є добрі, або менше добрі малярі...

Людмила Теме́ртей, не шукаючи ні нових мистецьких напрямків, ні нових матеріалів праці, зуміла вже здобути собі визнання в мистецьких колах якістю своїх кольорових рисунків, точних прецизних рисун-

ків жіночих портретів і фігур, які ще тому рік-два були рідкістю на мистецькому ринку.

Комусь може це видаватися дивним і незрозумілим, але треба знати, що в останніх десятиліттях у деяких академіях та мистецьких школах участь усього, тільки не рисунку людського тіла і тому не дивно, що між молодшими мистцями є мало таких, які присвячувались би малюванню портретів. Щойно в 1978 році і то внаслідок реакції громадянства, деякі школи знову почали звертати увагу на рисунок людського тіла.

Така вже є вдача людей, що їх завжди притягає все те, що є рідкісне, виїмкове, а в останніх десятиліттях рідко коли можна було побачити на виставках малярські праці з точним, реалістичним, портретом, з гарним рисунком людського тіла. І тут, мабуть, криється один із секретів успіху Л. Темертей.

Але самий реалістичний рисунок ще не вистачив би для визнання серед вибагливої сучасної публіки.

В творах Л. Темертей є таки щось особливого і її персонального, щось такого, що вводить нас в окремий, чарівний світ, світ ідилії, котрий властиво не існує і ледве чи колись існував таким, як його малює наша малярка.

Двоє дівчат.

Дівчина у віночку

Вона малює наші гарні, багаті і зворушливі традиційні обряди, початки яких губляться в сивій давнині, вона представляє нам барвисту і пребагату на різні форми народну ношу різних областей України, а передовсім чарівні строї і прикраси для весільних церемоній.

На всіх цих малюнках спостерігається гарних, молодих і щасливих дівчат та юнаків, повних ніжності і молодечої безтурботності. Більшість цих постатей є виідеалізована і тому персонажі Л. Темертей не є реальні, вони, щоправда, є вдягнені в наші строї, але виглядають скоріше як взяті з театральної сцени чи навіть з казки, ніж із правдивого життя і через те ці малюнки можна навіть зачислити евентуально до своєрідного сюрреалізму.

Композиції Л. Темертей овіяні теплим ліризмом, вишуканою делікатністю, її персонажі мають інколи замріяний, меланхолійний настрій, що місцями доходить аж до якогось східного фаталізму, але більшість з них – це таки життєрадісні та активні постаті. В зображенні деяких жіночих постатей видно нахил до манеризму.

Л. Темертей сама признається, що вона, у своїй творчості, не ставить собі метафізичних проблем, вона бажає лише змалювати радість, гармонію і красу.

І хто може твердити, що таке малярство є меншевартісне? Не можна підходити до мистецтва виключно з однією міркою формальної новості, стилевих змін, бо це, хоч і дуже важний, але не одинокий критерій для оцінки такого складного процесу, яким є мистецтво.

«Будьте Гостем. Вітаємо хлібом-сіллю!»

Можна тільки сказати, що малярство Л. Темертей є інше від того, що ми тепер майже всюди бачимо.

В наші часи треба мати неабияку відвагу, щоб бути самим собою в мистецтві і не дати пірвати себе непереможній та нівелюючій моді, яка своєю безцеремонною пресією знівечила вже не один молодий талант.

Замріяна чорнявка

Дотеперішня мистецька творчість Л. Темертей ішла двома шляхами – один, це прикладна графіка /ілюстрації для канадських видавництв, журналів, проекти для реклами, декорації, тощо/, і другий шлях, який нас цікавить у цій статті, це її творчість для себе – композиції на українські теми, точніше, студії української народної ноші, регіональних типів та обрядів.

Коли йде про прикладну і торговельну графіку, то треба сказати, що в ній часто працюють визначні мистці, наприклад, з наших відомих малярів працювали в тій ділянці: Віктор Цимбал, Василь Масютин, Юрій Вовк, Микола Бутівич, Павло Ковжун, а з французів Рауль Дюфі і Жорж Мат'є.

Від часів Олени Кульчицької та Петра Павловича, які об'їхали багато місцевостей нашої розлогої батьківщини і змалювали з натури народні строї, не було в нас, здається, мистця, який з такою любов'ю цікавився б народною ношею, як Л. Темертей.

Вона не бачила ніколи України, зуміла зібрати на чужині вартісну колекцію оригінальної української регіональної ноші. Крім цього, вона вивчає ще доступний ілюстраційний матеріал про наші строї та вико-

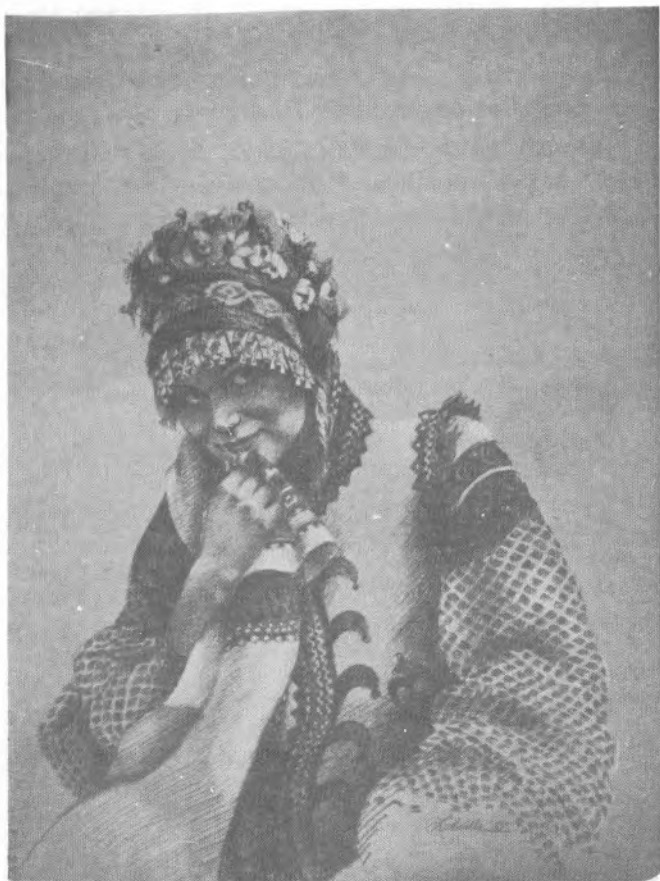
З праці в полі

ристовує його у своїх працях.

Коли б треба було на Заході мистця, для проєктування театральних костюмів з українського побуту, то не можна собі уявити більш компетентної особи як саме Л. Темертей.

Л. Темертей є властиво графік а не малярка, бо вона не малює ні олійними ні водними фарбами. Її техніка – це виключно рисунки кольоровими олівцями і то з обмеженою кількістю барв, працює вона теж у техніці шовкодруку.

Її сюжети – це переважно композиції з людськими фігурами, головню жіночими, вона не малює ні краєвидів, ні мертвої природи, а квіти лише принагідно, якщо вони потрібні в композиції.

Гуцулка у весільному одязі

Така вузька спеціалізація в техніці праці, а також і в тематиці, може не є дуже вказана для мистця, бо вона готова довести до повторювань, до рутини, але Л. Темертей молода і може ще поширити свої теми, та проявитися і в іншій техніці. Дуже можливо, що в ілюстраціях для журналів вона практикує ширші теми.

Людмила Темертей народилася 21 серпня 1944 року в Чехословаччині під час воєнної мандрівки її батьків, які покинули Україну через воєнне лихоліття. Після війни родина Темертей виїхала з Європи до Канади і осіла на постійний побут у Монреалі. Там Людмила здобула мистецьку освіту в Sir George Williams Університеті і в Ecole des Beaux – Arts. Пізніше вона вивчила ще ілюстрацію і графічну техніку в Королівській академії мистецтв у Брюсселі.

Вона працювала кілька років як ілюстраторка у видавництві Maclean Hunter Publications, де дбала про мистецьке оформлення журналу «Châtelaine».

В 1970 році Л. Темертей відкрила свою власну студію графіки в

Молодиця у білому

Монреалі і працює у прикладній графіці для журналів, книжок, реклами.

Досі вона мала 4 індивідуальні виставки в Канаді, які проходили із замітним успіхом.

Разом із своїми батьками, Л. Темертей бере участь в житті української громади в Монреалі.

Поет і маляр Володимир Гаврилюк, відвідавши в 1975 році виставку Л. Темертей у Монреалі, писав в «Гомоні України» про неї так: «Давненько ми бачили такий рисунок, як на цій виставці, і можливо ми трохи за ним заскучали, бо він принадив нас якимсь своєрідним чаром, якоюсь граціозною прецизністю і гідною уваги шляхетністю. На ділі це був цикл рисункових композицій з українською фольклорною темою, з нашого весільного ритуалу, що творив ніби то суцільну народну баладу, в ілюстраційній подачі. Ці композиції були виконані кольоровими олівцями, делікатним рисунком та штрихами і навіяні якоюсь особливою поетичною замріяністю».

Володимир Попович

Виховники

Н. Ушинський

ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

ПРАЦЯ І ЩАСТЯ

Люди освічені або ті, що претендують на освіченість, намагаються про найсерйозніші речі говорити жартома, і предмет розмови повинен бути вже надто нікчемним, який-небудь новий фасон вбрання або яка-небудь подія преферансу, щоб про неї дозволялося говорити в товаристві серйозно. Не тільки серйозна розмова, а навіть серйозний погляд на життя вважається непристойним, і людина, зустрічаючись з іншою людиною, насамперед намагається надягти на себе блазенську машкару. Світські і напівсвітські юнани, що ще не залишили шкільної лави, начебто бояться говорити серйозно про те, чого їх навчають, і, підробляючись під тон людей дорослих, злегка трактують і своїх наставників, і предмети свого навчання, дозволяючи собі говорити серйозно лише про цигарки або рукавички.

Ми не будемо докопуватися, звідки випливає така вимога блазенства в товаристві, – чи від довгочасної відсутності будь-яких серйозних інтересів у нашому громадському житті, чи від впливу французького виховання, що виробляє до цього часу корифеїв нашого світу*, чи навіть почасти й від загального, надто вже пересолоного гумористичного напрямку літератури, – скажемо одне, що така всесильна мода блазенства не тільки не здатна підтримати суспільні відносини, але впливає надзвичайно спустошливо, виганяючи з громадського життя всякий розумний зміст.

Справжнє виховання повинно боротися з таким гідним жалю напрямом громадянства і дати молодим людям позитивно серйозний погляд на життя. Вчити, граючись, можна тільки найменших дітей до семирічного віку; далі наука повинна вже набирати серйозного, їй властивого тону. Ми не говоримо про педантизм, по суворість, але навіть колишня педантична, відштовхуюча поважність робила менше шкоди, ніж завита модна педагогіка, що сама сміється з себе. Тепер часто бояться злякати хлопчика серйозною міною науки; але ще більше треба боятися, щоб він не навчився зневажати її та трактувати її злегка. Сміливість прийде згодом; але зерно презирства до науки, посіяне в дитячому кроці молодих людей, які ще недавно і вчаться, проте вже навчилися зневажати навчання і, глумлячись над тією наукою, яку воно подає, прислухатися тільки до настанов вищого світу. Звідки все це береться? Ще не досить, щоб сам наставник дивився на свій предмет і говорив

про нього серйозно, щоб він брався до своєї праці з цілковитою свідомістю важливості її значення, треба ще, щоб начальники закладів, самі батьки та всі дорослі люди, які оточують дитину, дивилися з повагою на її дитячі зусилля пройти з допомогою наставника велетенський шлях, пройдений людством. Як отрути, як вогню, треба боятися, щоб до хлопчика не добралась ідея, що він учиться тільки для того, щоб як-небудь обдурити своїх екзаменаторів і дістати чин, що наука є тільки квитком для входу в громадське життя, який треба кинути або забути в кишені, коли швейцар пропустив уже вас у залю, де і той, хто пройшов без квитка або з фальшивим чи чужим квитком, дивиться з однаковою самовпевненістю. Але признайтесь відверто, читачу, чи не доводилося вам зустрічатися в житті з такими поглядами на навчання?

У навчальну й виховну пору віку людини навчання та виховання повинні становити головний інтерес життя її, але для цього виховання треба оточити сприятливою сферою. А якщо все, що оточує дитину чи молоду людину, тягне її від навчання зовсім у протилежний бік, тоді даремні будуть усі зусилля наставника прищепити їй повагу до навчання. Ось чому виховання так рідко вдається в тих багатьох, великосвітських родин, де хлопчик, вихопившись з нудної клясної кімнати, поспішає готуватися до дитячого балю або до домашнього спектаклю, де його чекають значно цікавіші інтереси, що передчасно заволоділи його юним серцем; або в кабінеті батечка, де точаться серйозні балачки про нового рисака, і де граматика або історія так само на місці, як і личак жебрака в розкішній вітальні. Жалюгідною є доля вчителя в такій родині: коли й не сміються з нього одверто, то принаймні не поважають; а діти скоро бачать цю неповагу, хоч її й напівзакрито машкарою ввічливого поведіння, і незабаром догадуються, що навчання та вчителі вигадані власне для дітей, а для дорослих є дещо краще. Незрівнянно успішне йде виховання в тих простих родин, де батьки дивляться на нього, як на світло, якого вони, на жаль, позбавлені, але яке хочуть дати своїм дітям; та таких родин уже небагато: майже всюди вбачають в освіті засіб для служби або для підшукання вигідного жениха – квиток для виходу на суспільну сцену.

Але виховання не тільки повинно прищепити вихованцеві повагу й любов до праці: воно повинно ще дати йому і звичку до праці; бо ділова, серйозна праця завжди важка. Для цього є багато засобів; ми перелічимо деякі з них.

Всякий предмет треба викладати так, щоб на вихованця залишалось якраз стільки праці, скільки можуть подолати його молоді сили. Лікуючи хворого, лікар лише допомагає природі; так само й наставник повинен тільки допомагати вихованцеві боротися з труднощами засвоєння того чи іншого предмета; не вчити, а тільки допомагати вчитися. Метод такого допоміжного викладання, крім багатьох інших позитивних якостей, має ще головну ту, що він, привчаючи вихованця до розумової праці, привчає його й перемагати труднощі такої праці та відчувати ту насолоду, яку вона дає. Розумова праця – чи не найтяжча праця для людини. Мріяти – легко й приємно; але думати – важко. Не тільки в дітей, а й у дорослих людей ми найчастіше зустрічаємо лінощі думки. Хлопчик швидше ладен попрацювати фізично цілий день або просидіти без

на полі його важке рало, ніж на легкі рисочки часу; весь він забруднений гряззю й облитий потом. Та вдивіться в його фізіономію, в його стомлені, задумливі очі, і ви знайдете в них вияв людської гідності, якого даремно стали б шукати на білому, гладкому, рум'яному, як кримське яблуко, та, як атлас, лиснючому обличчі монополщика-купця в єнотовій шубі, що походить біля своєї крамниці. Від неробства цей соковитий пан заграє з своїм сусідом, якого так само рознесло: морда товстого нота, що виглядає з вікна тієї ж крамниці, здається розумнішою.

Та хоч який бідний селянин, що самим ралом вибиває собі насущний шматок хліба, хоч яка важка праця його та хоч яка нікчемна винагорода, але коли після довгого робочого дня він повертається додому, то праця, як сонечко трудового дня, заходячи, повиває пурпуром і золотом найскудніші предмети, що зустрічають його дома. Не дуже складне й духовне життя селянина, а все ж воно є, і в ньому багато справжньої людської гідності: він любить сім'ю... зустрічаючи жебрака, ламає навпіл свій окраєць хліба або витягує з халявини свій брудний гаманець, де лежать три мідних копійки, здобуті тяжкою працею.

Але вам здається, що злидар вартий кращої долі? Киньте ж йому жменю золота, яка б відразу врятувала його від потреби вільної праці, і помилуйтеся перетворенням.

Чи бачите ви отого негідника, що його так рознесло? Його масне й безтямне обличчя, маленькі очі, що запливли жиром і з яких світяться хитрощі, нахабство і, разом з тим низьке плазування перед вашою високою особою, нагадують вам і вашого прикажчика, і шинкаря в червоній сорочці, і знайомого вам хазяїна заїжджого двору, і товстого купця-мільйонера, якого ви пам'ятаєте ще за стойкою шинку, а може, і когонебудь з ваших друзів. Це той же самий селянин: він похитрішав і водночас подурнішав, зробився жадібним і жорстоким, оббирає та обкрадає народ і всім серцем зневажає свого колишнього побратима. Він дуже збиває копійку, хоч уже багато срібних карбованців лежить в його кованій скрині, на якій він примостив собі перину й висипається, поки його грець поб'є. Він цілком віддався тому сорочому інстинктові, який медицина повинна була б зарахувати до найбільш невилікованого виду божевілля: кожна нова копійка вищерблює в нього частину душі і в серце йому в'їлася безповоротно ота огидна хвороба, про яку так вдало сказав Юневал: *crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit*. Прощай, людино! Залишився товстий лантух, наповнений жиром, що має властивість всмоктувати гроші.

Хто спостерігав життя простого люду, той знає, який неминучий такий закон перетворення та як швидко звирячість опановує селянина, що не має потреби в особистій фізичній праці й не обізнаний з працею розумового життя.

Можливе й іншого роду перетворення, яке на нашу думку, нічим не гірше за перше: раптово збагатилій селянин, коли його натура ширша й серце благородніше, може зовсім кинути працю і, як то кажуть, загуляти. Швидко зникне з нього тоді людська подоба: брезкла, посиніла фізіономія, губи червоні, як вогонь, і каламутні очі виявлять у тілесних формах невгамовну нудьгу його душі.

Ці два перетворення, що в таких різних формах виявляться в простому побуті, ідуть і вище – далеко вище! Форми змінюються, але зміст залишається той самий.

Коли духовні сили, що викликають вільну діяльність людини на нову серйозну працю, більш духовну, ніж попередня, не зростають разом з матеріяльними засобами задовольняти свої потреби й примхи, то не тільки моральна гідність людини, але й щастя її знижується в міру збільшення її багатства, чи додаватиме вона капітали до капіталів, чи витрачатиме їх на насолоди, чи будуть цими насолодами проста сивуха або шампанське, орловський рисак чи балетна знаменитість. Багатство зростає нешкідливо для людини тоді тільки, коли разом з багатством зростають і духовні потреби людини, коли й матеріяльна й духовна сфери разом і дружно розширюються перед нею. Велика різниця в тому, чи потребуватиме розбагатілий селянин книжки, рояля, картини чи тонкого сукна й тонкого вина; чи схоче коханку, чи спонукатиме його до нової праці бажання розширити сферу своєї громадської діяльності, а чи бажання засунути ще тисячу в свою скриню. Ось чому, принаймні нарівні з турботами політичної економії про добування оксамиту, найтоншого сукна й золотого серпанку, повинні йти турботи про розумовий і моральний розвиток народу, про його християнську освіту, інакше всі ці серпанки та оксамити не збільшать маси щастя, а, навпаки, зменшать його.

Меркантильний напрям нашого віку, раз-у-раз посилюючи свій натиск, проник не тільки в усі прошарки суспільства, у всі сфери життя, – але навіть у науку та в школу. Так звана «humaniora», науки філософські та історичні, помітно поступаються своїм місцем перед науками промисловими, що ставлять собі за мету збільшення матеріяльних потреб людини й відшукання засобів для їх задоволення... Відмовившись від своєї гідності, наука намагається підробитися під життя і стає рабою промисловості, якій колись кидала тільки крихітки з свого пишного столу. Але коли промисловість вестиме за собою науку, то за чиїми ж слідами сама промисловість буде йти? Куди приведе вона людину?

Невже у швидкому пересуванні на паровозах і пароплавах, у миттєвій передачі вістей про погоду або про ціну на товари електричними телеграфами, в зношенні якнайбільшої кількості найтонших оксамитів та найтовстіших трико, в знищенні пахучих сигар та смердючих сирів відкриває людина, зрештою, призначення свого земного життя? Звичайно, ні. Оточить людину всіма цими благами, і ви побачите, що вона не тільки не стане кращою, але навіть не буде щасливішою, і що-небудь одне з двох: або не рада буде самому життю, або швидко почне знижуватися до рівня тварин. Це моральна аксіома, з якої не відкритися людині.

Далі буде

Чому Корисний Український Університет в Мюнхені?

Почнемо з історії. Для пригадки старшим і зокрема для відома молоді вкажемо насамперед на суспільну користь з існування Українського Вільного Університету, який ось уже 56 років на чужині, перше у Празі, тепер у Мюнхені, об'єднував і об'єднує професорів різних гуманістичних ґахів, між ними і видатних учених, у спільній праці для поліпшення долі свого народу. Цей Університет був створений як завершення наполегливих українських змагань за національну освіту під царською Росією та завзятої боротьби проти поляків за український університет у Львові під Австрією і з самого початку став важливим осередком виховання академічної молоді на чужині.

Як еміграційний університет, УВУ ставить собі такі головні завдання:

1. Науково досліджувати історію, культуру і господарство українського народу в пов'язанні з сусідніми народами України.
2. Учити і виховувати нові покоління наукових дослідників та політичних і громадських діячів.
3. Публікувати наукові праці для поширення нефальшивого знання про Україну серед усього українського народу.
4. Інформувати чужинців, зокрема науковий світ, про українську справу. Таким чином наукові дослідження, педагогічна праця, видавнича справа і наукові зв'язки з іншими чужонаціональними інституціями це головні напрямні діяльності УВУ продовж всього його існування.

Дослідча праця професорів УВУ значною мірою причинилася до поглиблення знань у різних гуманістичних українознавчих ділянках. Чи то в галузях філософічних наук і розвитку української культури, чи українського мовознавства і літературознавства, чи в царині історії, географії та етнографії України, чи то у сфері права й економії, всюди слідний не абиякий вклад праці. У "Програмі викладів УВУ" /1978/, на стор. 23, у розділі "Загальні відомості" подані прізвища заслужених професорів УВУ, які внесли багато нових відомостей у скарбницю української науки та значно спричинилися до розбудови УВУ. Їхні дослідження корисні усьому українському народові. На стор. 26–29 тієї ж Програми подається теперішній педагогічний склад УВУ, завданням якого є втримати і далі розбудовувати Університет, здійснюючи визначені попередніми генераціями цілі. Під цю пору УВУ начисляє понад 80 членів педагогічного складу.

Разом з науковими дослідженнями провадиться педагогічна праця професорів УВУ – викладова і виховна. Завжди було і є намагання професорів дати фундаментальне знання своїм студентам та збудити в них зацікавлення до наукового досліджування всіх явищ українського життя. За 56 років існування УВУ багато студентів завершило свої студії на ньому дипломами магістрів і докторами, що дало їм змогу вибитися в українському науковому, політичному і громадському житті на керівні і відповідальні становища серед чужих народів. Крім того треба згадати, що значне число чужинців здобули, або завершили освіту на УВУ.

У слід за педагогічною працею професорів УВУ треба підкреслити важливе значення видавничої діяльності Університету. Його старанням з'явилося багато творів непроминаючої вартости. Наукові записки і збірники, численні монографії, підручники і скрипти, альбоми мистецтва та інші видання, лишаються на завжди тривалим здобутком української науки й культури, що в досить несприятливих умовах на чужині, при вельми обмежених фінансових засобах таки вдалося їх видати, завдяки наполегливій праці професорського складу УВУ. Список усіх видань УВУ з років 1946 – 1977 поміщено у “Програмі викладів УВУ” /1978/ на стор. 52 – 79.

Одною з не менш важливих ділянок, якій присвячував і присвячує багато уваги сенат і професори УВУ, є зв'язки з чужими науковими інституціями – університетами й науковими товариствами. Через спільно улаштовані конференції в Мюнхені, Штутгарті, Парижі, Відні, Лювені, Римі і в Нью Йорку та інших місцевостях поширюється знання про наш народ, його культурну творчість, економічні можливості та правний стан у минулому і сучасному. Наукові зв'язки з чужинцями мають місце також за посередництвом професорів УВУ, які одночасно є також професорами чужих університетів. Таких є 28. Вони перебувають у різних країнах поселення української еміграції. Найбільше їх в ЗСА, потім іде Канада, Франція, Німеччина, Англія, Бразилія. Вони щороку або що другий рік прибувають до УВУ з викладами. Тому, що Український Університет має право надавати почесні докторати і, користаючися з цього права час до часу відзначає видатних чужинців, котрі мають заслуги щодо української справи і підтримують УВУ, то таким чином також поширюється зв'язки з впливовими людьми інших національностей. Почесними докторатами відзначається також заслужених українців.

Цьогорічні можливості. В літньому семестрі 1978, який відбудеться ся від 3-го липня до 31-го серпня, заповіли свої виклади 54 члени професорського складу (професори, доценти і викладачі). На літніх семестрах бакалаври можуть завершувати свої студії магістерськими дипломами, магістри філософії, права, економії і політичних наук можуть завершувати свої студії дипломами докторськими. Точні інформації про можливості постградуальних студій подані в програмі викладів УВУ за 1978-й рік. Ця програма тримовна. В ній інформації подані українською, німецькою, англійською мовами. На бажання зацікавлених УВУ висилає відразу цьогорічну програму разом з вичерпними інформаціями про можливості студій.

Крім семестральних викладів цього літа відбудуться англомовні ваканційні курси, улаштовані Українським Університетом спільно з американським Мічігенським Університетом. На семестральних викладах у літньому семестрі кожний студент може здобути 9 – 12 кредитів. На англомовних курсах студенти можуть здобути 6 або 9 кредитів. Кредити нашого університету визнаються всіма іншими університетами, тому, що УВУ визнаний Баварським Міністерством Освіти, і всі дипломи, видані Українським Університетом, – затверджені Міністерством Освіти. В рамках семестральних викладів УВУ можна вивчати, крім української, такі мови: німецьку, чеську, польську, російську.

Під час літнього семестру відбудуться також педагогічні курси для вчителів народних і суботніх шкіл і для виховників молодечих організацій, а крім того відбудуться курси українознавства, на які запрошується зацікавлену молодь вищих класів гімназій і студентство, без огляду на те, які фахи вони вивчають. Курси українознавства достосовані до знання студентів. На них можна вивчати українську мову, а крім того отримати відомості про найважливіші ділянки української історії, літератури, мистецтва і культури взагалі.

Український Вільний Університет є осередком, в якому плекається українську національну духовість. Його збереження необхідне, і тому підтримати цю інституцію – це завдання кожної української родини на чужині. Кошти навчання в УВУ не такі високі, щоб вони мали бути перешкодою для студій. Студії у вищих школах в Америці значно дорожчі. Оплата літнього семестру в УВУ виносить всього 700 німецьких марок, оплата педагогічного курсу 300 нім. марок, курсів українознавства 100 нім. марок, а побут в Мюнхені коштує приблизно 400 нім. марок місячно з повним утриманням.

Студії на УВУ це не гоббі для молодого людини. Вивчаючи українські й східно-європейські проблеми кожний молодий українець і українка мають великі можливості працювати серед чужинців як фахівці з цих галузів. Америка й Канада, так само, як і європейські країни, дедалі більше цікавляться проблемами східної Європи і Советського Союзу. Існують інститути для дослідів і аналізи східно-європейських явищ у галузі історії, літератури, природничих наук, економії і т.д. Українці повинні бути співробітниками таких інститутів. Вони повинні внести творчу працю і правильну інтерпретацію багатьох подій на сході Європи. Український Вільний Університет може багато допомогти для підготовки співробітників дослідчих інститутів. Під цю пору молодь українського походження на чужині повинна щоразу більше цікавитися українськими справами.

Україна відіграє дуже важливу роль у найближчих десятиліттях як найбільша числом населення по Росії країна в Советському Союзі з великою і багатою територією, географічно і культурно пов'язана з Європою, країна яка в першій світовій війні створила Українську Народню Демократичну Республіку як самостійну державу і до нинішнього дня провадить боротьбу за неї. Перед Україною велике майбутнє. Завдання нашої молоді – вивчати проблеми, пов'язані з життям українського народу і політичного його становища, а серед чужих народів працювати для українського народу. Підставове знання для такої праці може кожному дати Український Вільний Університет.

Тому запрошуємо вписуватися на студії до УВУ. Звертайтеся до нас за програмою викладів на літній семестр 1979 Пишіть до нас на таку адресу:

UKRAINISCHE FREIE UNIVERSITÄT
Pienzenauerstr. 15
8000 München 80

Григорій Васильович

СУМ в дії

Конференція Булавних Дружинників СУМА

З ініціативи Крайової Булави Дружинників СУМА, 15-го та 16-го квітня, в приміщеннях Осередку СУМА ім. Шевченка в Клівленді, Огайо, відбулася Конференція осередкових Булавних Дружинників СУМА. Ціллю конференції було обговорення справ організування та діяльності дружинників СУМ в Америці, зокрема на осередковому рівні.

В нарадах брали участь 22 дружинники, заступаючи 16 осередків СУМА. Сама конференція відбулася у трьох сесіях, де обговорено справи організування дружинників, їхня роля в системі Спільки Української Мо-

лоді, їхня діяльність та дальший вишкіл. Була також зреферована та обговорена справа підготовки цього річної 10-ої Крайової Зустрічі Дружинників СУМА, що має відбутися на оселі СУМА біля Елленвілу, Нью Йорк.

Місцеві осередкові булавні дружинники, а саме Дарка Павник від Осередку ім. Тараса Шевченка /Клівленд/ та Галя Сліпець від Осередку ім. Богдана Хмельницького /Парма/ були відповідальні за технічну підготовку конференції, а управа Осередку ім. Тараса Шевченка була гостинним господарем конференції. Приявними на

Частинний вид на залю нарад. Нарадами проводить д. Т. Дрозд

Група учасників Конференції

залі з привітаними були окружний референт СУМА в Огайо, Григорій Головка, та голова Осередку ім. Тараса Шевченка, д. Почтар.

Учасники Конференції не обмежили своє обговорення справ дружинників тільки до трьох сесій, але й використовували свій розваговий час для кращого взаємопізнання й для позаконфе-

ренційного обговорення подробиць діяльності дружинників. Успіх конференції був доказаний тим, що учасники постановили, що такий рід нарад є доцільний і повинен стати кожнорічною діяльною праці Крайової Булави Дружинників СУМА

Тарас Дрозд
Крайовий Булавний
Дружинників СУМА

3 Діяльності **Осередку СУМ ім. М. Павлушкова в Чікаго**

Дня 19-го лютого 1978-го року відбулися річні Загальні Збори Осередку СУМА ім. М. Павлушкова в Чікаго, в яких брало участь около 50 членів Осередку. Із звітами виступили члени уступаючої управи, а саме: Юрій Верещак, голова, Захар Колодій, фінансовий, Іван Максимчук, референт оселі, та Тарас Дрозд, булавний. Присутні зачули з'ясування діяльності та стану Осередку СУМ ім. М. Павлушкова. Після уділення абсолюторії уступаючій управі, номінаційна комісія відчитала

пропоновану листу нової управи. Інших лист не було й учасники зборів в голосуванні прийняли наступний склад Управи Осередку на 1978-ий рік: д-р Павло Надзікевич — голова, Мирон Куляс, Дмитро Новошицький та Павло Крутяк — заступники, Леся Дерез — писар, Андрій Копистинський організаційний, Юрій Верещак — фінансовий, Іван Павлик — булавний, Марійка Павлюк — булавна дружинників, Стефан Бабик та Ярослав Петраш — культурно-освітні референти, Мар'ян Колодій, Ярослав Буда, Марійка Сендунь, Стефан Боднар та Михайло Тхорик — спортові референти, Евстахій Панчишин, Захар Колодій та Григорій Ярмола — адміністратор будинку, Микола Кикіш — господарчий керівник, Іван Максимчук — референт оселі, Марійка Вишиванюк — суспільна опіка, Тарас Дрозд — преса і інформація, Петро Максимів — зовнішні зв'язки, та члени: Дмитро Багрій, Ярослав Верещак, Павло Олексюк, Марійка Куляс та Ірина Попович. До складу Контрольної Комісії увійшли: Іван Ривак, голова, та члени Ярослав Куляс, Петро Куліш, Галя Слободян та Мирон Левицький. До складу Товариського Суду увійшли: Д-р Юліян Куляс голова, та члени Надя Вуда й Мирослава Басараб.

В дискусіях та внесках був наголос на скріплення та поширення праці з юнацтвом та на підвищення стану культурно-освітньої діяльності в Осередку протягом 1978-го року.

Беручись відразу до праці, було успішно приготовано та переведено Вечір Розваг, т. зв. "Лас Вейгас Найт". Це вже другий рік, що Осередок ім. М. Павлушкова організує таку імпрезу, й виглядає, що це стане ще одною традицією в Чикаго.

При Осередку існують два хори, котрі є дуже часто запрошувані до виступів перед українською та чужинецькою публікою в Чикаго. Так то хор дружинників "Гомін" під диригентурою Марійки Гаврилюк відбув два виступи, на бенкеті "Провидіння" та в Шевченківським Концерті, а хор юнацтва "Ватра" під диригентурою Оксани Ференц, виступив на бенкеті для відзначення 10-ліття Відділу ОЖ-ОЧСУ. Пожвавлено також проби духової оркестри та відновлено проби наодних танців.

Слід ще згадати про обширну програму праці спортової референтури що її представив Мар'ян Колодій. Хоча змагатимуться далі чотири дружини копаного м'яча /СК СУМА "Крила"/, спортова референтура буде більше наголошувати фізичну справність і здоров'я членів Осередку. В парі з цим спортові референти плянують розпочати нові роди спорту та фізичного виховання в Осередку, заохочуючи також до більшої участі юначок.

В суботу, 22-го квітня, дружинники Осередку влаштували доповідь на тему "Аналіза політичного напрямку сучасної України", яку виголосив молодий дружинник-адвокат із Нью Йорку, д-р Аскольд Лозинський. Присутні на Залі були дружинники, члени управи та сеньйори Осередку та зацікавлені одиниці з української громади. Молодий доповідач представив політичну аналізу еволюції змагу за національні права України на підставі писань шести — та семидесятників.

**Референтура Преси й Інформації
Осередок ім. М. Павлушкова**

Конференція КУ СУМ у В. Британії

Чергова Конференція Крайової Управи СУМ у Великій Британії відбулась у Тарасівці, в залі «Хортиці», в днях 8-го і 9-го квітня 1978 року.

Конференцію відкрив Поч. і Діюч. Голова КУ СУМ у В. Британії д. Я. Деремєнда. Він привітав усіх делегатів, сумівців і гостей та подякував за всі побажання скорого видужання, які він одержав, коли наспіла важка недуга. У своєму слові голова КУ наголосив учасникам цього річного гасло СУМ «Розкуй Закуту Україну!» та далі нав'язався до річниць, які СУМ повинен відзначити, як теж до обов'язків, які виконувала наша Спілка в змагу за здійснення нашої мети. Голова КУ відтак передав ведення Конференції своєму заступникові д. Б. Юрковому, який з черги подав пропозицію обрати до ділової Президії Конференції д. П. Дюка на голову, д. С. Замулінського на заступника та подруг О. Кудлу та Г. Гарбуз на секретарів. Ці кандидати були обрані до дальшого ведення Конференції. До преси покликано слідуєчих подруг і друзів: Л. Ткачук, Н. Марченко, І. Овчарик і М. Яцків. До Почесної Президії покликано: п. В. Лесюка – від Централі СУБ, п-і Н. Марченко – від Централі ОУЖ і СУУВ, п. Р. Кравця від УСГ, п. Татарчука – голову Осередку СУМ у Дарбі та п. Шмондрака – голову СУБ у Дарбі. Члени Почесної Президії склали усні привіти Конференції, а п. Р. Кравець крім привіту від УСГ рівнож склав привіт від д. В. Личманенка – голови СУСТЕ. Предсідник відтак відчитав писемні привіти, які наспіли на Конференцію, а саме від: Голови Проводу ОУН Я. Стецька, Патріярха Йосифа І, Митр. прот. С. Богатирця від УАПЦ, о. д-ра В. Дзьоби, о. крил. М. Матичака, о. крил. Я. Гаврилюка, о. крил. М. Ратушинського, д. О. Ковалю – голови ЦУ СУМ, від Крайового Проводу Пласту, д-ра С.М. Фостуна – гол. редактора «Української Думки» і голови ТУЛ, п-і А. Остап'юк – голови ОУЖ. У міжчасі прибули проф. В. Василенко – голова СУБ і дир. Ю. Заблоцький від УІС, яких предсідник попросив до президіяльного стола і до зложення привітів.

Загальний діловий звіт КУ СУМ за 1977 рік відчитав генеральний секретар КУ д. Я. Рутковський. Після прочитання загального Звіту КУ ген. секретар відчитав фінансовий звіт КУ і фонду Тарасівки. З черги д. М. Гринюк, секретар Товариської Господи відчитав звіт фінансів Господи. Звіт Товариського Суду зложив голова д. П. Дюк. За Контрольну Комісію звітував її голова д. В. Карпинець. У дискусіях над звітами порушувалися актуальні питання, в тому теж питання вжитку української мови нашою молоддю. Конференція підкреслила важливу роль, яку має рідна мова серед молоді та дала підтримку запланованій «кампанії української мови».

На рекомендацію Контрольної Комісії Конференція одноголосно затвердила звіти КУ за 1977 рік, Управу Господи, у складі тих осіб, які були вибрані на Крайовому З'їзді, затверджено одноголосно, щоб на дальший рік переводила свою діяльність.

Переходовий Прапор КУ остався в Осередку СУМ у Дарбі, тому що КУ не бачила жодного Осередку, який би особливо старався вибитися на першу на впродовж 1977 року.

На рекомендацію Управ Осередків Аштону і Ковентрі надано ступінь Виховника II-го ступня д. І. Максимові з Ковентрі і III-ій ступінь Виховника д. В. Яцкову з Аштону. Відзнаки вручив заст. голови д. Б. Юрків. На тій точці нарад закінчено перший день Конференції.

Другий день нарад почався Молебнем, який відправив капелян СУМ о. Г. Лазієнко. В своєму слові до молоді о. Г. Лазієнко побажав сил, здоров'я та корисної праці для добра української справи.

Після Молебня приступлено до дальших нарад. Заступник голови КУ д. Б. Юрків представив загальний план праці КУ на черговий діловий рік. Після обговорення плянів делегатами Конференції, д. Б. Юрків відчитав додаток до Резолюцій, які були прийняті на Крайовому З'їзді КУ. Цей додаток був формальний протест у справі перекручень про СУМ, які подала редакція Енциклопедії Українознавства. Цей додаток до резолюцій був прийнятий Конференцією одногосно.

В точці внесків і запитів була пропозиція відновити портрет Патріярха та для цього розпочати окремий фонд.

Наради закінчено відспіванням сумівського гимну «Вгору прапори».

Після нарад відбувся запланований концерт для відзначення 60-ліття Української Державности, в якому брали участь мистецькі групи з Осередків Олдгам, Дарбі, Лестер. Українське громадянство прибуло численно, щоб разом з сумівською молоддю відзначити величавий день в історії українського народу – проголошення Української Державности.

Я. Р.

В ОБОРОНІ НЕСКОРЕНОЇ УКРАЇНИ

*«Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину».*

В. Симоненко

З приводу 40-вої річниці трагічної смерті сл. п. Є. Коновальця, Організації Українського Визвольного Фронту в Австралії рішили відбутися велику Маніфестацію-Демонстрацію в столиці Австралії Канбері.

Під кличем «В Обороні Нескореної України» Організації Українського Визвольного Фронту провели велику крайову Маніфестацію-Демонстрацію в місті Канбері дня 20-го травня 1978 року.

Підготовка тривала декілька місяців, бо вимагала ряду осіб на різні пости і функції. На місто Сідней припала дуже важна ділянка, а саме організація триденної голодівки «в кацеті». Вже 17-го травня із Сідней до Канбері виїхало трьох друзів, що мали за завдання імітувати кацет, тобто один із них мав голодувати в кацеті за колючими дрючками, а останніх двох в той же час мали його охороняти.

Широка вулиця, при котрій приміщена большевицька амбасада, а напроти стоїть «кацет», до которого входить один із друзів, за котрим зачиняється брама з колючих дротів, а два друзі – це сторожа. Того ж вечора відвідала «кацет» столична поліція, однак в нас був офіційний дозвіл. В большевицькій амбасаді рух, заглядають, бігають з місця на місце, але це аж ніяк не впливає на друзів, бо вони знають своє завдання і чесно сповняють обов'язки положені на них Організаціями Визвольного Фронту. «Кацет» викликає зацікавлення в прохожих. Наш в'язень і охорона дають вичерпаючі відповіді на питання та роздають летючки. Помітне прихильне до нас ставлення.

Четвер, 18-го травня, другий день голодівки в «кацеті», прибуває преса.

Першими були репортери із радіо Канбери, один із друзів з охорони мав із ними інтерв'ю, а через пів години на хвилях радіо Канбери була п'ять-хвилинна передача. В короткому часі місце «кацету» відвідали репортери канберської газети «Канбера Таймс», а наступного дня появилася стаття про нашу Маніфестацію–Демонстрацію. Після обіду телевізійна станція Канбери СТС 1, майже пів години мала із друзями інтерв'ю і фільмувала «кацет», а вечером того дня була передача в дуже прихильній для нас формі.

П'ятниця, 19-го травня, падає дощ. Місце «кацету» відвідують численні чужинці, а також багато сумівської молоді, котра почала прибувати до Канбери майже із всіх стейтів Австралії.

В обідню пору прибувають репортери із телевізійної станції ТСН 10 із Сіднею. Довге інтерв'ю, а відтак фільмування друга в «кацеті» і додаткове інтерв'ю з ним дали великі наслідки, бо це було передано по всіх великих містах Австралії.

Субота, 20-го травня 1978 року, день Маніфестації–Демонстрації. Вже з самого ранку «кацет» відвідує безліч українців з цілої Австралії, безліч привітань, потиски рук, важливі інформації, признання голодуючим і щира вдячність.

Маніфестація почалася молебнем біля УАПЦ, що його відправили о. В. Теодорович від УАПЦ і о. О. Рожик від ПУКЦ. Присутніх понад тисячу людей. Зібрано 970 підписів на петицію. Похід в дорозі до Федерального Парляменту. Від австралійського Федерального Уряду промовляв сенатор Кнайт, а від українців д. М. Моравський, а відтак було вручено петицію на руки міністра закордонних справ Австралії, пана Пікока, котрий є головою Світової Амнеції. З під парляменту, не зважаючи на дошкульний дощ, колона посувалася в напрямі большевицької амбасад. Перед «кацетом» стояло двох «енкаведистів», ролю котрих виконували два молоді хлопці. На чолі походу національні прапори Австралії й України, а далі прапори Організацій Українського Визвольного Фронту і транспаренти. За прапороносцями пробієва група молоді що має завдання розбити «кацет», знищити енкаведистів і визволити друга – в'язня. Пролунав оклик: «На Пробій», «Бий Комуни», «Смерть червоним катам!» Впала команда: «Розбити кацет» і «Визво-

«Кінець Советському Імперіалізму!» Перед амбасадю.

лити друга». Посипались із кацету тріски під гучні оклики «Слава» і друга звільнено. Під амбасадю, заступив дорогу походу кордон австралійської поліції. Тоді понеслось могутнє «Не пора».

Вигуки маніфестантів неслися гнівом: «Смерть Москві», «Звільніть Українських Політ-В'язнів», «Звільніть Ю. Шухевича, В. Мороза та інших», «Відкрийте Українські Церкви», та ще багато інших вигуків. Все було одним могутнім визовом в сторону большевицької амбасаді, де за залізними ґратами /це одинока амбасада в Канбері, що за ґратами і її постійно стереже австралійська поліція,/ поховались московські кровопивці. Такий образ тривав понад годину,

Вечором, о годині 7.30 в одній із кращих залей Канбери – «Плей Гавз», що не могла помістити усіх, відбувся величавий концерт в програмі якого взяли участь Осередки СУМ Сідней, Мельборн, Квінбієн–Канбера, Джілонг. Концерткову програму відкрив хор «Сурма» і капеля Бандуристів ім. Г. Хоткевича із Сідней, двома піснями: марш УПА «Вперед» і «Пісня про Нечая». Відтак продовжував дівочий Гурток із Осередку Джілонг піснями «Мамо», «Ні долі, ні волі» й «Зірвалася хуртовина». Танковий Гурток Осередку СУМ з Мельборну виконав «Зацвіли фіялочки», а відтак Танковий Гурток з Джілонг виконав «Запорожець». Тріо «Троянди» з Осередку СУМ Сідней проспівало «Качки летять» і «Збудись, Україно». Першу частину Концерту закінчив мішаний Хор «Черемош» з Осередку Мельборн піснями «Ой зійшла зоря» і «Бандуристи, орле'сизий».

Другу частину мистецької програми Концерту відкрив Мішаний Хор Осередку СУМ Квінбієн – Канбера трьома піснями і відтак виступав Гурток «Верховина» з Мельборн з «В'язанкою нар. танків», а Танковий ансамбль з Сіднею – з танком «Віз». Виступав також дует з Мельборн та Капеля бандуристів ім. Г. Хоткевича з Сіднею та хор «Сурма». Мішаний Хор «Черемош» з Мельборн закінчив мистецьку програму трьома піснями: «Засяло сонце», «Марш Куреня Бойків» та «Вічний

Револуціонер». Усі точки були на дуже високому мистецькому рівні, та добре підібрані своїм змістом. Великі віддалі, що ділять Осередки між собою, беручи під увагу їзду автобусами від шість до дванадцять годин а то й більше не були перешкодою для маніфестації в обороні України. Організація Українського Визвольного Фронту в тому СУМ, дали доказ своєї організованости й сили.

Г. Панасюк

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНґАРДУ»

ЗСА

Чикаго-Південь: 24-й Відділ ООЧСУ - 25 дол.

Чикаго ім. Крут: Управа Осередку - 25 дол. /також на „Крилаті“ - 25 дол./

Густон - Тексас: Марійка Мацко - 7 дол.

Ньюарк: Збирач - М. Заверуха, зб. л. ч. 37 - 22 дол.

Склали по 5 дол.: М. Заверуха, по 3 дол.: Генсьор, В. Закамарок, по 2 дол.: М. Любецький, І. Стефуришин, М. Кормило, В. Кульма-тицький, Ю. Кисілевський, 1 дол. - М. Кулиняк

Нью Йорк:п-і Галя Полтава - 5 дол.

Рочестер:З градуації Р. Буєрки - 15.50 дол. /також на „Крилаті“ - 15.50/

Бостон: Орест Щудлюк - 5 дол.

Клівленд С.Кавка, з весілля Дарки Мудрак з Мироном Федоровим - 100 дол.

/ також на „Крилаті“ - 100 дол./

Канада

Віндзор: Р. Гавадзин - 5 дол.

Монтреаль: 3 весілля П. Кука з Іриною Ковальчук - 25 дол. /також на „Крилаті“ - 25 дол./

Великобританія

Волвергамптон: М. Волошинович - 5 ф.ст.

Ковентрі: О. Красій - 1 ф.ст. З тризни по сл.п. Ю. Собківа - 6 ф.ст.

Брадфорд: Д. Василук, зі збірки на заручинах М. Луцашин з М. Лановим 5 ф.ст. /також на „Крилаті“ - 5 ф.ст./

Німеччина

Мюнхен: В. Сушко - 15 нм, Р. Шупер - 20 нм, Люся й Володимир Сотурчак, з нагоди відвідин ЦУ СУМ - 200 бфр.

Норвегія, Осльо: Родина Чавс - 240 бфр.

Вельмишановним Збирачам і Жертводавцям найщиріше Спсоби, а Зару-а Зарученим і Молодим Парам - сердечні побажання Щастя і Многих Літ!

З ЗАРУЧИН НА «АВАНґАРД»

На прийнятті з нагоди заручин сумівської Пари — Марійки Луци-шин і Михайла Ланового, які відбулися 15. 4. 1978 р. у Брадфорді, Англія, за ініціативою Романа Лучина та за згодою батьків зару-чених, переведено збірку на журнал «Авангард», яка дала 10 ф. ст. Жертводавцям щиро дякуємо, а Молодій Зарученій Парі бажаємо щасливого одруження та весілля.

Д. В.

З М І С Т

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

стор.

О. Коваль: <i>Перед XI-м Конгресом СУМ</i>	161
...: <i>Повідомлення ЦУ про Конгрес СУМ</i>	167
Н. Павлушкова: <i>Про існування СВУ-СУМ</i>	168
...: <i>Сумівський Апель на Могилі полк. Є. Коновальця</i>	173
...: <i>День скорботи і гніву</i>	175
...: <i>Вячеслав Чорновіл до свого приятеля</i>	176
...: <i>Лист Ірини Калинець до Івана Ч.</i>	178
...: <i>В обороні політв'язня Богдана Чуйка</i>	181
Дмитро Басараб: <i>Акт відплати за муки і страждання</i>	185
Валерій Марченко: <i>Знайомтеся - Бандерівець!</i>	187
В. Трембіцький: <i>Справа членства України в СПС</i>	189
О.М. Тишовницький: <i>У боротьбі за українську родину</i>	193
...: <i>У справі Мішаних Подруж, відозва СКВУ</i>	194
Віктор Бульба-Шевченко: <i>Амбасадори українського танцю в Тасманії</i>	195

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Роман Зварич: <i>За яку боротьбу?</i>	197
---	-----

ПОЕЗІЯ - ПРОЗА

Олесь Бердник: <i>Діду Славуто, Ти прийди Неповторна, Кобзарю,</i> <i>Блакитний Коваль, Поклик Неба, Про руту, дивом куту, ...</i>	201
<i>Про скликання "Конгресу Богоматері"</i>	205
Федір Коваль: <i>Пісня, Гроза, Арабські коні, Самота, Як гарно бути молодим</i>	208
Р. Володимир: <i>Постій на межі</i>	209

НАУКА - КУЛЬТУРА - МИСТЕЦТВО

Б. Антоненко-Давидович: <i>Культура української мови</i>	214
В. Попович: <i>Людмила Темертей</i>	218

ВИХОВНИКИ

Н. Ушинський: <i>Проблеми сімейного виховання</i>	226
Григорій Васькович: <i>Чому корисний УВУ в Мюнхені?</i>	230

СУМ В ДІЇ

Тарас Дрозд: <i>Конференція Булавних Дружинників СУМ А</i>	233
Прес.Реф. О-ну: <i>З діяльності о-ку СУМ ім. М. Павлушкова в Чикаго</i>	234
Я.Р.: <i>Конференція КУ СУМ Великобританії</i>	236
Г. Панасюк: <i>В обороні Нескороної України</i>	237
...: <i>Пожертви на пресфонд "Авангарду"</i>	240

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Людмила Темертей: <i>Дівчина з Перегінська біля соняшника</i>	I
<i>Дівчина з калиною</i>	IV

